

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 11

“ Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ,,

Πρὸ δισχιλίων καὶ πεντακοσίων ἤδη ἐτῶν, ἡ περίφημος τῆς ἀρχαιότητος ποιήτρια Σαπφὼ διεξωγράφησε τὴν τραγικὴν συγκρότητα μοῦραν τοῦ Ὠραίου καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ. Παρέστησε δὲ τοῦτο, ὡς περικαλλῆς καὶ παρθενικὸν ἄνθος, φνόμενον ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη καὶ τὸ ὁποῖον βαναύσως καταπατεῖται ὑπὸ τοὺς πόδας ἀγροίκων ποιμένων.

«οἶαν τὴν ὑάκινθον ἐν οὖρεσι,
ποίμενες ἄνδρες πόσσι καταστοίβουσι..».

Καὶ οἱ ἄβροι καὶ πλήρεις μελαγχολικοῦ θελγήτρου αὐτοὶ στίχοι τῆς ἀποκληθείσης δεκάτης Μούσης παρέχουν, νομίζομεν, τὴν ὑποβλητικωτέραν εἰκόνα τῆς βαθείας ὀδύνης, πὺν ἔδοκίμασε ἕκατ' αὐτὰς ὄλος ὁ Χριστιανικὸς καὶ πολιτισμένος κόσμος, διὰ τὴν ἀπροσδόκητον καὶ οἰκτρὰν μοῦραν τῆς ἀποκληθείσης «Διασκέψεως Κορυφῆς».

*

Ἀγωνιώδης ἦτο ἀληθῶς ἡ προσδοκία διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς. Καὶ τοῦτο, διότι τραγικὴ ἔχει ἀποβῆ εἰς τὰς ἡμέρας μας αὐτὰς ἡ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ πορεία τῆς Ἱστορίας. Πεδίον πείσμονος ἀνταγωνισμοῦ, μεταξὺ τῶν δύο συνασπισμῶν, ἔχουν ἀποβῆ ἡ Γῆ καὶ οἱ Οὐρανοί. Καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὰς κεφαλὰς ὄλων, ἄμεσος ἐπικρέμαται ὁ κίνδυνος μιᾶς νέας παράφρονος Διεθνoῦς συγκρούσεως, πὺν θὰ ἐπιφέρῃ, τὴν φορὰν αὐτῆν, τὴν ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν τῆς Οἰκουμένης. Εὐλόγοι διὰ τοῦτο ἦσαν αἱ ἐλπίδες, ὅτι τὸ ἄστρον τῆς «ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας» πάμφωτον θ' ἀνέτελλεν ἐπάνω ἀπὸ τὰς Κορυφὰς αὐτὰς. Καὶ ὅτι, ὅπως τὰ μαγικὰ ἰντελβᾶις ἐπάνω εἰς τὰς οὐρανογεῖτονας Ἄλπεις, θὰ ἤνοιγε τὰ πέταλά του εἰς τὰ ὕψη ἐκεῖνα τὸ μυριοπόθητον ἄνθος τῆς Εἰρήνης!

Ἄλλοίμονον! τὸ ἄνθος τὸ ἀπεφύλλισε, ποῖν ἢ ἀναβλαστήσῃ, βιαιότατος τυφῶν. Καὶ τὸ ἀναμενόμενον γλυκύτατον ἄστρον ἔδυσε, ποῖν ἢ ἀνατείλῃ, εἰς τὰ σκότη ἀβυσσαλέας ἀδιαλλαξίας. Καὶ ἡ κατάπληξις ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ὑπῆρξε τόσοσιν ὀδυνηρότερον αἰσθητή, ὅσον μακρὰ καὶ ἐπίμονος ὑπῆρξε—καὶ καθ' ἡμᾶς εἰλικρινῆς—καὶ ἡ ἐπιδιώξις ὑπὸ τοῦ Ρώσου ἡγέτου διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς «Διασκέψεως αὐτῆς Κορυφῶν».

Ἐταξίδευσεν οὗτος, πρὸς τοῦτο, εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Κίναν. Προεγραμματίσθη καὶ διεσάλπισε τὴν μείωσιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων εἰς τὴν ἀχανῆ χώραν του. Καὶ ὑπεσχέθη ἀνευδοκίως εἰς τὸν λαόν της τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς Ἀμερικῆς, ἐντὸς ἐλαχίστων ἐτῶν! Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ ψεύδεται τόσοσιν προπετῶς καὶ τόσοσιν ἐπιπολαίως; Τὸ πιθανώτερον εἶναι, ὅτι τὸ κήρυγμά του, περὶ τῆς δυνατότητος «τῆς εἰρηλικῆς συνπαύσεως τῶν δύο κόσμων»—τὸ ὁποῖον καὶ ἐσήμεινε τὴν παραίτησιν τοῦ κομμουνισμοῦ ἀπὸ τὴν παγκόσμιον ἐπανάστασιν—προσέκρουσε εἰς τὴν ἐμπαθῆ ἀντίδρασιν καὶ εἰς τὴν ἀμείλικτον ἀδιαλλαξίαν ἄλλων κομμουνιστῶν ἡγετῶν καὶ ὅτι οὗτοι τελικῶς ἐπεκράτησαν. Καὶ εἶναι ἀσφαλῶς θλιβερὰ ἡ ὑποχώρησις αὐτῆ διότι ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ὑποχωρήσεως τοῦ γοήτρου του καὶ ἐλλείψεως ἰκανότητος νὰ ἀσκῇ τὴν αὐτὴν γοητείαν εἰς τὰς μάζας.

*

Ἐὰν ὁμως τὰ συμπεράσματά μας αὐτὰ εἶναι ἀληθῆ, ἄμεσος προκύπτει ἡ συνέπεια, ὅτι ὁ κομμουνισμὸς, ὡς κοινωνικὸν σύστημα καὶ ὡς ὀργάνωσις ζωῆς, ἀποτελεῖ πυριτιδαποθήκη, ἐτοίμη πάντοτε νὰ ἐκραγῇ. Καὶ ὅτι ἡ προσοχὴ τοῦ ἐλευθέρου κόσμου πρέ-

πει να είναι πάντοτε ἄγρυπνος· και πολυομάτως ἑταστική, πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν και πρὸς πᾶσαν του ἐκδήλωσιν και δρᾶσιν.

*

Ἄς μὴ ἀπατώμεθα ἀπὸ τὰς ἐπιφάσεις και ἀπὸ τὰ φαινόμενα. Οὐδεὶς ἀρνείται, ὅτι ὑπάρχουν και ἐκεῖ οἱ ὀρθοφρονοῦντες και ὑγιῶς σκεπτόμενοι. Εἶναι ὁμως πρόδηλον, ὅτι ἀποτελοῦν, πρὸς τὸ παρόν, μειονότητα, ἀνίσχυρον ν' ἀντιροπήσῃ τελεσφόρως τὴν προκλητικότητα και τὴν ἐμπαθῆ ἐπαναστατικότητα τῶν πολυπληθῶν ἄλλων ἰσχυρῶν. Καὶ πολλὴ πάρα πολλή, εἶναι ἀτυχῶς ἢ συσσωρευθεῖσα εἰς τὰς συννεσοτισμένας συνειδήσεις ἀθεϊστικῆς πλάνης. Δὲν ὑπάρχουν διὰ τὸν κομμουνισμόν, οὔτε συναισθηματισμοί, οὔτε ἱεροὶ θεσμοί, οὔτε ὑψηλοὶ κανόνες ζωῆς, οὔτε ἰδεολογικαὶ εὐγενεῖς ἀνατάσεις και συγκινήσεις. Εὐκόλως ἐναλλάσσεται ἐκεῖ ἡ ὑπεροχικὴ γοητεία και ἡ ἀκτινοβολία και ἡ ἰσχὺς τῶν ἡγετῶν του, μὲ τὸν πικρὸν ἄρτον τῆς ἐξορίας, και μὲ τὴν λήθην, τὴν ἀφάνειαν ἢ και τὸν θάνατον..

*

Ἄς ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν ἰδικόν μας φρικτὸν συμμοριτοπόλεμον· και τὸ Οὐγγρικὸν δρᾶμα, μὲ τὸ αἷμα τῶν ὁμοφρόνων κομμουνιστῶν, πὸν κατεπλημμύρισε τὰς ὁδοὺς τῆς Βουδαπέστης. Καὶ ἄς ἐνθυμούμεθα τὸν πατριώτην κομμουνιστὴν Τίτο, ὁ ὅποιος τόσοσιν θανασίμως μισεῖται.

Κομμουνισμὸς σημαίνει πορείαν ἐκβεβαχυμένην, ἄνευ Θεοῦ. Οὐτοπιστικὴν πορευτικὴν βιοθεωρίαν. Ἀπάργησιν οἰασδήποτε ἠθικῆς. Μῖσος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, πὸν εἶναι ἡ δημιουργὸς δυνάμεις τῆς ἱστορίας. Ἄπληστον και ἀκόρεστον ἀπομύζησιν τῶν πάντων. Ἀποσυνθετικὴν πολτοποίησιν τῶν συνειδήσεων, ἐντὸς τοῦ κοχλάζοντος λέβητος τοῦ ὕλικου εὐδαιμονισμοῦ. Σημαίνει ἀκόμη ἐμπτυσμόν τῆς ἱστορικῆς συνεχείας. Καὶ ἀδίστακτον παραθεώρησιν πάσης ἀξίας και πάσης παραδόσεως, πὸν συνέχουν και ἱεραρχοποιοῦν τὰς κοινωνίας. Σημαίνει πύργον τῆς Βαβέλ και σύγχυσιν φρενῶν.

*

Ἄς μὴ εἴμεθα ἀφελεῖς. Καὶ ἄς μὴ προσδοκῶμεν, ὅτι ἡ ἀνοδος τεσσάρων ἢ πέντε

«Κορυφῶν» ἐπάνω εἰς οἰονδήποτε Σινᾶ, θὰ χαρίσῃ εἰς τὴν ἀγωνιῶσαν ἀνθρωπότητα νέας ἐνεπιγράφους πλάκας Εἰρήνης, τὰς ὁποίας θὰ σεβασθῆ ὁ πωσδὴ ποτε ὁ κομμουνισμὸς. Ὅπου ἡ ζωὴ δὲν κατευθύνεται πρὸς τὸ θεῖον δρᾶμα, πὸν ἐμελώδησεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν λίμνην τῆς Γενησαρετ και ἀνεδιπλώθη ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ εἰς τὰ ἐκθαμβὰ ὄμματα τοῦ Κόσμου, θὰ ὀδηγηταὶ αὐτὴ πρὸς τέλματα σήφειως και πρὸς τεναγῆ θανάτου.

*

Διὰ τοῦτο, χροῆς ὑπέροτατον τῆς ἡγεσίας τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ἀποτελεῖ, νὰ συντάσσεται ἡ ζωὴ κατὰ Χριστόν, νὰ κοινωνικοποιῆται τὸ Εὐαγγέλιόν του, και νὰ τονοῦται και νὰ ἐνισχύεται τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα τοῦ λαοῦ.

Πρέπει νὰ καταστῆ συνείδησις εἰς ὅλους, ὅτι αἱ ὕλικαι δυνάμεις, χωρὶς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶναι μόναι των ἱκαναί, νὰ στηρίξουν τὸ κλονιζόμενον οἰκοδόμημα τοῦ πολιτισμοῦ μας. Οὔτε και δημιουργοῦν, αὐταὶ και μόναι, τὴν εὐρωστίαν και τὴν ἀλκήν τοῦ κοινωνικοῦ σώματος. Τοῦναντίον· αἱ ἐναποτεθειμένα και σπαργῶσαι ἐντὸς τῶν συνειδήσεων ἠθικαὶ δυνάμεις παρασκευάζουν και τὰς ἀπαραιτήτους ὕλικὰς τοιαύτας και ὀδηγοῦν τοὺς λαοὺς εἰς τὴν εὐημερίαν και εἰς πολιτιστικὰς ἀνθήσεις.

*

Ἄς ἐνισχυθῆ λοιπὸν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας, ὅπως ἐπιτελέσῃ, κατὰ τὸν πληροτέροσιν τρόπον, τὴν ὑψηλὴν τῆς ἀποστολῆς ἐντὸς τοῦ Ἔθνους. Αὐτὸ εἶναι τὸ ὑπέροτατον καθῆκον. Καὶ ἄς μὴ λησμονῆται ποτὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ Κάντιος· «Ἐκοιμήθη» και ὠνειρεύθη, ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι τὸ ὄραϊον. Ἄφυπνίσθη και εἶδον, ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι τὸ καθῆκον».

Και ὁ Χριστιανισμὸς οἰκοδομεῖ τὴν ζωὴν, ὡς καθῆκον. Καὶ ὀδηγεῖ πρὸς τὴν ἀνάστασιν διὰ τοῦ Σταυροῦ.

ΘΕΟΛΟΓΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΤΟ ΕΝ ΡΟΔΩ, ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (19 - 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959)

Η' Ἐκθέσεις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διεθνῶν Σχέσεων.

Μεγάλη εἶναι ἡ ἀποστολή τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, διότι αὐτὴ ἐκφράζει τὴν ἠνωμένην φωνὴν καὶ ἐνεργεῖ ὡς ἐκπρόσωπος ὄλων τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν — μελῶν τοῦ Π. Σ. Ε. ἐπὶ τῶν διεθνῶν ζητημάτων, ἅτινα ἀνακύπτουσιν εἰς τὰς σχέσεις τῶν Κρατῶν καὶ προκαλοῦσι τὴν ἔντασιν μεταξύ αὐτῶν. Αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι τοῦ κόσμου διὰ τοῦ κύρους αὐτῶν δύνανται, προσηκόντως καὶ ἀπὸ κοινῆς ἐνεργεῖσαι, νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ὕψειν καὶ εἰς τὴν εἰρήνευσιν τῶν λαῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Διεθνῶν Σχέσεων τοῦ Π. Σ. Ε. ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἀρμοδίων διεθνῶν παραγόντων καὶ μετὰ τῶν Κυβερνήσεων τῶν Κρατῶν καὶ καθιστᾷ γνωστὰς τὰς ἀπόψεις καὶ τὴν θέλησιν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν διεθνῶν ζητημάτων, ἐξ ὧν διακυβεύεται ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου καὶ ἡ εὐημερία τῶν λαῶν. Ὡς γνωρίζουσιν οἱ ἀναγνώσται τῆς «Ἐκκλησίας», δις τὸ Π. Σ. Ε. ἀπέστειλε μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐπὶ τῶν Διεθνῶν Σχέσεων ὑπὸ τὸν Dr. Grubb καὶ Nolde, ὅπως ἐξετάσῃ τὴν κατάστασιν τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας κατὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν Κυπριακὸν ἀγῶνα καὶ εἶχεν ἐνεργῶς μεσολαβήσει καὶ ἐν τῷ Ο. Η. Ε. καὶ παρὰ τῇ Κυβερνήσει τῆς Μ. Βρετανίας ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Δὲν εἶναι εὐκολον εἰς τὰς Κυβερνήσεις νὰ παρίδωσι τὴν ἠνωμένην φωνὴν καὶ δράσιν τῆς Χριστιανωσύνης, δοθέντος, ὅτι πάντοτε αἱ Ἐκκλησίαι, μὴ ἔχουσαι ἴδια συμφέροντα, ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ δικαίου μόνον καὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης τῶν λαῶν, ἐπιηραζόμεναι δεόντως τὴν κοινήν γνώμην αὐτῶν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Dr. Grubb καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιωματοῦχοι αὐτῆς Dr. Nolde, Dr. Fagley, Dr. Rees, ἐξέθεσαν τὰ πεπραγμένα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐνώπιον τῆς ὀλομελείας τοῦ Συνεδρίου καὶ μετὰ τὰς ἐκθέσεις ἐπηκολούθησε συζήτησις καὶ ἡ λήψις ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν συζητηθέντων θεμάτων. Ἐνδιαφέρουσα ὑπῆρξεν ἡ ἐκθεσις τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς Dr. Fagley περὶ τοῦ μεγάλου προβλήματος τῶν νεωτέρων χρόνων τοῦ υπερπληθυσμοῦ τῆς γῆς ἰδίως εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἦλθεν εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἀρμοδίων Κυβερνητικῶν παραγόντων χωρῶν, ἐν ταῖς ὁποῖαις τὸ πρόβλημα τοῦ υπερπληθυσμοῦ παρουσιάζεται ὀξύτερον καὶ τὰ μέσα τῆς ἀντιμετωπίσεώς του ἐλλείπουσιν. Κατ'ἔτος ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς αὐξάνει τελευταίως κατὰ 50 περίπου ἑκατομμ. καὶ ἐκ τούτων τὰ 3/4 συγκεντροῦνται εἰς περιφερείας πτωχὰς καὶ

ἀνικάνους νὰ βαστάσωσι τὴν πίεσιν τοῦ τρομακτικοῦ τούτου κοινωνικοῦ τῶν προβλήματος, ὅπερ ὁμως ἀλληλεγγύως ἐνδιαφέρει ὅλας τὰς χώρας. Ἡ κυριώτερα αἰτία, κατὰ τὰ πορίσματα τῶν σχετικῶν ἐρευνῶν, τῆς τοιαύτης αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς περισσοτέρας περιφερείας εἶναι ἡ βελτίωσις ἐν αὐταῖς τῶν ὑγειονομικῶν συνθηκῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως, δι' ἧς ἐμειώθησαν κατὰ πολὺ ἐν αὐταῖς οἱ ἐξ ἀσθενειῶν ἐνδημικῶν ἢ καὶ ἐξ ἐπιδημιῶν θάνατοι. Οἱ οικονομικοὶ πόροι, τοπικοὶ τε καὶ ἐκ διεθνῶν πηγῶν, ἀπορροφῶνται ὅλοι, εἶπεν ὁ κ. Fagley, ἀπὸ τὰς ἀνάγκας τῆς στοιχειώδους διατροφῆς καὶ συντηρήσεως τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἐν ταῖς χώραις ταύταις καὶ τοιοῦτοτρόπως οὐδεμία δυνατότης ὑπάρχει οικονομικῆς προόδου καὶ εὐημερίας τῶν χωρῶν τούτων. Ἐν κλιμάκιον τοῦ Ford Foundation, ἐργαζόμενον ἐν Ἰνδίας διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων παραγωγῆς τῆς γεωργίας, εἰδοποίησε προσφάτως τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἰνδιῶν, ὅτι πρέπει ἡ παρούσα γεωργικὴ παραγωγὴ καὶ ἀπόδοσις νὰ τριπλασιασθῇ ἀπαραιτήτως, ἐάν θέλουσι οἱ Ἰνδοὶ νὰ ἀποφυγῶσι τὴν ἀσφαλῆ ἐνσκηψιν λιμοῦ κατὰ τὸ 1966 καθ' ὅλην τὴν χώραν. Τὸ Π. Σ. Ε. διώρισεν Ἐπιτροπὴν εἰδικὴν πρὸς μελέτην τοῦ θέματος «ὕπευθυνος πατρότης καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ πληθυσμοῦ» («Responsible parenthood and the population problem»). Ἡ ἐπιτροπὴ συνῆλθεν ἐν Mansfield College τῆς Ὁξφόρδης κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1959 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Dr. Norman Goodall καὶ ἡ ἐκθεσις αὐτῆς ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Π. Σ. Ε. Ecumenical Review μηνὸς Ὀκτωβρίου, ἵνα λάβωσι γνῶσιν αἱ Ἐκκλησίαι καὶ ἐκφέρωσι τὰς κρίσεις καὶ τὰ σχόλια των. Εἰς τὴν ἀνωτέρω Ἐπιτροπὴν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐξεπροσωπήθη διὰ τοῦ Ἀρχιμ. Αἰμιλιανοῦ Τιμιάδου, ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Γενεύῃ παρὰ τῷ Π. Σ. Ε. Ὁ δὲ προμνημονευθεὶς Dr. Richard Fagley ἐδημοσίευσεν καὶ σπουδαῖον βιβλίον, ἀναφερόμενον εἰς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν πρόβλημα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ, ὑπὸ τὸν τίτλον «The population explosion and Christian responsibility» (ἡ ἐκρηξίς τοῦ υπερπληθυσμοῦ καὶ ἡ χριστιανικὴ εὐθύνη), ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξετάζει τὸ πρόβλημα τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Παλ. καὶ Κ. Διαθήκης καὶ τῶν ἄλλων θρησκειῶν καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀνατολ. Ὁρθοδ. Ἐκκλησίας, τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ἐν αὐτῷ θίγονται καὶ τὰ ζητήματα τοῦ τρόπου περιορισμοῦ τῶν γεννήσεων διὰ τῆς στειρώσεως ἢ διὰ τῆς χρήσεως φαρμάκων κατὰ τῆς συλλήψεως ἢ διὰ τῆς σεξουαλικῆς ἀποχῆς καὶ ἐγκρατείας τῶν συζύγων.

Ὁ Dr. Rees ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν τῶν συνέδρων τὴν

διακήρυξιν τοῦ ἔτους 1959 ὡς τοῦ προσφυγικοῦ ἔτους, γενομένην ἀποδεκτὴν παρὰ 59 κρατῶν μελῶν τοῦ ΟΗΕ., ἐκθέσας τὰς ἐνεργείας τῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ. Ὁ Dr. Nolde ἔκαμε λόγον περὶ τῆς ἐκρύθμου καταστάσεως ἐν Ἀλγερίῳ καὶ ἀνέφερε τὰς ἐνεργείας τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξομάλυνσιν τῆς καταστάσεως καὶ εἰρηνικὴν διευθέτησιν τῶν διαφορῶν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀλγερινῶν. Ἐπίσης ἔκαμε λόγον περὶ τῶν προσπαθειῶν τῆς Ἐπιτροπῆς παρὰ τοῖς ἀρμοδίους τοῦ ΟΗΕ πρὸς κατάπαυσιν τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν.

Ὁ Πρόεδρος, ἐκφράσας τὰς εὐχαριστίας διὰ τὰς ἐμπεριστατωμένας ἐκθέσεις τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτῆς ἐκ μέρους τοῦ Π.Σ.Ε. εἰς τὰ διάφορα φλέγοντα ζητήματα τῆς διεθνoῦς ζωῆς, ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τοὺς συνέδρους, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ ἐκφέρωσι σχόλια καὶ κρίσεις ἐπὶ τῶν ἐκθέσεων. Ὁ Dr. Dagadu ὠμίλησε περὶ τῶν διαμαρτυριῶν τῶν λαῶν τῆς Ἀφρικῆς ἐναντίον τῶν ἀτομικῶν δοκιμῶν ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐν Σαχάρα καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν, ὅπως διαμαρτυρηθῇ καὶ αὕτη πρὸς τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο. Ὁ Γάλλος πᾶστορ Westphal ἀνεφέρθη εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπὸ Γαλλικῆς σκοπιᾶς, δηλώσας, ὅτι ἡ Γαλλικὴ κοινὴ γνώμη ἔχει διαιρεθῆ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν δοκιμῶν ἐν Σαχάρα, ἀλλ' ἡ ἐθνικὴ Σύνοδος τῶν Γάλλων Προτεσταντῶν ἔκαμε διάβημα εἰς τὸν Στρατηγὸν Ντέ Γκῶλ, ὅπως πᾶσαι αἱ πυρηνικαὶ ἔρευναι συγκεντρωθῶσιν εἰς εἰρηνικοὺς σκοπούς. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Ἀλγερινὸν ζήτημα ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία του, εἶπεν, ἔχει συνηγορήσει ἰσχυρῶς ὑπὲρ τῆς διευθετήσεως τοῦ προβλήματος τούτου διὰ διαπραγματεύσεων. Ὁ Dr. Niemöller ὑπέμνησεν εἰς τοὺς Συνέδρους, ὅτι ἤδη εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς ἐν Yale εἶχεν ἀποφασισθῆ, ὅπως γίνωσι δραστηρικαὶ ἐνεργεῖαι παρὰ ταῖς Κυβερνήσεις καὶ παρὰ τῷ ΟΗΕ ὑπὲρ καταπαύσεως τῶν ἀτομικῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν ὑφ' ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν Κρατῶν, οὐχὶ δὲ ὑπὲρ μονοπλεύρου καταπαύσεως αὐτῶν. Τοῦτο εἶπεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ Dr. Dagadu, τοῦ ἀναφερθέντος εἰς τὰς ἐν Σαχάρα μόνον δοκιμὰς τῆς Γαλλίας. Ἐν τέλει ἀπεφασίσθη ὡς πρὸς τὰς δοκιμὰς τῶν ἀτομικῶν ὄπλων, ὅπως ἐπαναληφθῇ καὶ πάλιν ἐντονώτερον ἢ δήλωσις τοῦ Π.Σ.Ε. περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς καταπαύσεως αὐτῶν ὑφ' ὅλων τῶν Δυνάμεων καὶ πρὸ πάντων περὶ τῆς καταργήσεως αὐτοῦ τοῦ πολέμου, ὡς τῆς μοναδικῆς ἐπιδιώξεως ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν Κυβερνήσεών των. Ἡ ἐπίτευξις τοῦ σκοποῦ τούτου τῆς καταργήσεως τοῦ πολέμου ὁμοῦ μετὰ τῆς πλήρους ἀναγνώσεως τῶν ἀξιώσεων περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐλευθερίας ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον αἷτημα τῆς γενεᾶς μας. Προσευχόμεθα, λέγεται ἐν τῇ ἀποφάσει, ὅπως ἐκμεταλλευθῶσι πᾶσαν εὐκαιρίαν οἱ ὑπεύθυνοι παράγοντες διὰ τὴν οὐσιαστικὴν ἐπίλυσιν τῶν μεγάλων διεθνῶν προβλημάτων, διὰ τὸν προοδευτικὸν ἀφοπλισμὸν καὶ διὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην καὶ ἀλληλεγγύην μεταξὺ ὅλων τῶν ἐθνῶν. Ἐν τέλει μετὰ πρότασιν τοῦ Καθηγητοῦ D' Espine ἀνεγνώσθη ἐπιτολὴ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν Διεθνῶν σχέσεων πρὸς τὸ Συμβούλιον

τῶν Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Μ. Δυνάμεων ἐν σχέσει πρὸς τὸ πρόβλημα τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Γερμανίας, δι' ἧς ἐδηλοῦτο τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον χριστιανῶν Προτεσταντῶν, Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν, ὅπως ἐπιλυθῇ τοῦτο κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐλευθερίας καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἐν οἷς περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἐλευθερία εἰς τὴν θρησκείαν, εἰς τὴν θείαν λατρείαν καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν.

Θ'. Ἐκθέσεις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Π.Σ.Ε., ἐπὶ τῆς ἀνοικοδομήσεως τῶν νέων κτιρίων τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Γενεύῃ καὶ περὶ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Ἰνστιτούτου ἐν Bossey.

Ἡ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιτροπὴ ἐξέθεσε τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, τὸν προϋπολογισμὸν, τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα αὐτοῦ. Διὰ τὸ ἔτος 1959 εἶχον προβλεφθῆ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ συνολικὰ ἔσοδα 495.000 δολλ. καὶ ἔσοδα 459.000 δολλ. ἦτοι προεβλέπετο ἔλλειμμα 36.000 δολλ., πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὁποῦ ἐγένετο ἔκκλησις εἰς τὰς Ἐκκλησίας—μέλη, ὅπως αὐξήσωσι τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν τῶν πρὸς τὸ Π.Σ.Ε. ἐπὶ πλέον κατὰ 15% τοῦλάχιστον. Διὰ τὸ ἔτος 1960 προϋπελογίσθη ὅτι τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα αὐτοῦ θὰ κυμαίνωνται μεταξὺ 525.000 καὶ 555.000 δολλ. (ιδε πλείονα ἐν Minutes κ.τ.λ. ἐνθ. ἀν. σελ. 50).

Τὸ Π.Σ.Ε. ἔχει πρὸ πολλοῦ ἀποφασίσει, ὅπως μεταφερθῇ ἐκ τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ Malagnou ἰδιοκτῆτου κτιρίου εἰς ἄλλο εὐρύτερον καὶ κεντρικὸν μέρος πλησίον τῶν κτιρίων τοῦ ΟΗΕ ἐν Grand Saconnex. Τὰ κτίρια ταῦτα θὰ εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὴν ἀναπτυχθεῖσαν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν εὐρύτητα δράσεως τοῦ Π.Σ.Ε., προβλέπεται δὲ νὰ κτισθῇ καὶ ναὸς ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν νέων κτισμάτων. Ἡ προβλεπομένη δαπάνη εἶναι 2½ ἑκατομμ. δολλ. καὶ ἔχουσι συλλεγῆ μέχρι τοῦδε 1½ ἑκατομμ. Πρόεδρος τῆς Κτιριακῆς καὶ Ἐραρικῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος Dr. Sherill. Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία δὲν ἔχει ἀποφασίσει εἰσέτι διὰ τὴν ἑκτακτον συνδρομὴν, ἣν δεόν νὰ συνεισφέρῃ ὑπὲρ τῶν νέων κτιρίων τοῦ Π.Σ.Ε. Συζήτησις μακρὰ ἔγινεν ὡς πρὸς τὸν ρυθμὸν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ Ναοῦ, προκειμένου νὰ ἐκφράσῃ οὗτος τὴν εὐσέβειαν ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν—μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. Πρὸς τοῦτο συνεστήθη καὶ ἐιδικὴ μικρὰ Ἐπιτροπὴ, εἰς ἣν ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων περιελήφθησαν οἱ κ.κ. Ἀλιβιζάτος καὶ Φλορόφσκι (ιδε πλείονα ἐνθ. ἀν. σελ. 47).

Τὸ Π.Σ.Ε. ἀπ' ἀρχῆς ἵδρυσεν ἐν Bossey παρὰ τὴν Γενεύην Ἰνστιτούτον σπουδῶν, ὀνομαζόμενον Οἴκουμενικὸν Ἰνστιτούτον, ἐν τῷ ὁποίῳ καλοῦνται πτυχιούχοι θεολόγοι ἐξ ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν—μελῶν διὰ παρακολούθησιν εἰδικῶν μαθημάτων ἐπὶ ἐν ἔτος, ἰδίως ἀναφερομένων εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν Ἐκκλησιῶν—μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. Εἰς τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο ἔχουσι ἀποσταλῆ πολλοὶ πτυχιούχοι Ὁρθ. Θεολόγοι τῶν ἐν Χάλκῃ, Θεσσαλονίκῃ, Ἀθήναις καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν. Τὸ Οἴκουμενικὸν Ἰνστιτούτον εἶναι

Ο ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ ΕΝ ΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ*

Δίκαιον και πρόπον και επιβαλλόμενον είναι ίνα επί τὸ πανηγυρικώτερον και τὸ λαμπρότερον ἑορτάζωνται αἱ ἐπέτειοι γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἔχουν θεμελιώδη και ἱστορικὴν σημασίαν εἰς τὴν πορείαν και τὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους, διότι ἡ ἑορταστικὴ αὐτῶν ἀνάμνησις ἀφ' ἑνὸς μὲν συντελεῖ εἰς τὴν πνευματικὴν συνοχὴν μεταξὺ τοῦ παρελθόντος και τοῦ σήμερον ἀλλὰ και τοῦ μέλλοντος, ἀφ' ἑτέρου δὲ γίνεται ἀφορμὴ ἀναλόγων διδαγμάτων εἰς τὰς ἐπιγινομένας γενεάς. Ἀλλὰ και αἱ ἐπέτειοι ἰδρύσεως κοινωφελῶν ὀργανώσεων και αἱ συμπληρώσεις ἰωβηλαίων ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῶν, ἐξ ἴσου εἶναι δίκαιον και ἀρμόζον ίνα μὴ παρέρχονται ἐν σιγῇ και ἀπαράτηρητοι, ἀλλὰ νὰ ἐξαίρωνται καταλλήλως και πρεπόντως πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποκτήσεως ἠθικῆς ὠφελείας τόσον ὑπὸ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς κοινωφελεῖς αὐτὰς ὀργανώσεις, ὅσον και ὑπὸ τοῦ εὐρύτερου κοινου, χάριν τοῦ ὁποίου και δρῶσιν αὐται. Ὅταν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ παρελθὸν γίνεται πολλὰκις διδάσκαλος τοῦ μέλλοντος, ἐπιβάλλεται, και ἐξ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως, νὰ γίνεται λεπτομερὴς ἐξιστὸρησις τῆς ἰδρύσεως και τῆς περαιτέρω προόδου τῶν ἐν λόγῳ κοινωφελῶν και ἔθνικῶν ὀργανώσεων και ἀνάπτυξις περὶ τῆς προσφερθείσης παρ' αὐτῶν ὠφελείας και ἐξυπηρητήσεως εἰς τὴν Κοινωνίαν.

Γενικῶς τὸ καλὸν και τὸ ὠφέλιμον πρέπει νὰ προβάλλωνται και περὶ αὐτῶν πρέπει νὰ γίνεται εὐρύτερος λόγος, διότι, ἐξ ἀντιθέτου, τὸ ὀργανωμένον κακὸν παντὶ τρὸπῳ προσπαθεῖ νὰ εὕρη ὄπα-

* Ἡ παροῦσα Διάλεξις, γενομένη ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Προσκοπισμοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἐδόθη τῇ 25ῃ Ἀπριλίου ἐ. ἔτους εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον τοῦ Πειραιῶς, διοργανωθεῖσα ὑπὸ τῆς «Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς Προσκόπων Σαρωνικοῦ», παρακαλεσάσης πρὸς τοῦτο τὸν ὀμιλητὴν.

προσηρημένον εἰς τὸ Πανεπ. τῆς Γενεύης, οὕτως ἐφαρμόζει τὰς διατάξεις, διδάσκουσι δὲ ἐν αὐτῷ μόνιμοι ἢ κατ' ἀπόσπασιν διάφοροι Καθηγηταὶ Πανεπιστημίων. Διευθυντὴς αὐτοῦ νῦν εἶναι ὁ Dr. Wolf, ἐκ τῶν βοηθῶν δὲ αὐτοῦ και συνδιευθυντῶν εἶναι και ὁ ἡμέτερος Ν. Νησιώτης. Πτυχιούχος τῆς Σχολῆς μας σπουδάζων ἐν αὐτῷ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἶναι ὁ κ. Ἐμμ. Κωνσταντινίδης.

Τερματίζοντες τὴν παροῦσαν ἐκθεσιν ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Ρόδῳ, ὑπολείπεται νὰ περιγράψωμεν και ὅσα ἐγένοντο ἐκτὸς τῶν τακτικῶν Συνεδριάσεων και ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Συνεδρίου (ἤτοι Ἰ. Ἀκολουθίαι, ἀνεπίσημοι συναντήσεις μεταξὺ ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, δεξιώσεις, ἐκδρομαὶ και ἐξῆς), ἅτινα πάντα θὰ κατακλείσωμεν διὰ γενικῶν κρίσεων και πορισμάτων ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣ. Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

δους και φίλους και ὑποστηρικτὰς και μιμητὰς. Και ἐὰν εἰς πᾶσαν ἐποχὴν ἐπιβάλλεται νὰ ἐξαίρηται και νὰ ἐπαινῆται δημοσίως τὸ ὀργανωμένον καλόν, κατὰ μείζονα λόγον ἐνδείκνυται σήμερον νὰ ἐγκωμιάζεται αὐτό, διότι σήμερον, παρὰ πᾶσαν τεχνικὴν πρόδον και παρὰ πᾶσαν κατάκτησιν ἐπιστημονικὴν, ἡ Κοινωνία ἔχει κατακλυσθῆ ὑπὸ ποικίλων ροπῶν και ἀντιθέσεων εἰς πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τῆς, και ἔχει δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον τὴν ἀνάγκην προβολῆς τῶν μέσων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀποσκοποῦν και ἀποβλέπουν εἰς τὴν πραγματικὴν και ὠφέλιμον αὐτῆς ἐξυπηρέτησιν.

Ἐν τῷ πλαισίῳ δὲ ἀκριβῶς τῶν ἀνωτέρω σκέψεων, ἀριστα τοποθετεῖται ὁ ἑορτασμός τῆς πεντηκονταετηρίδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Προσκοπισμοῦ ἐν Ἑλλάδι, και πρέπει ἐξ ἀρχῆς νὰ τονισθῇ, ὅτι ἐπεβάλλετο πράγματι, ἀπὸ πάσης ἐπόψεως, οὐχὶ μόνον νὰ ἑορτασθῇ παμπροσκοπικῶς ἡ ἐπέτειος αὕτη, τὸ προσκοπικὸν τοῦτο ἰωβηλαῖον, ἀλλὰ και νὰ ἐξαρθῇ ἐπαξίως τὸ διὰ μέσου τῆς πεντηκονταετίας ἐπιτελεσθὲν ἔργον τοῦ ἐν Ἑλλάδι Προσκοπισμοῦ. Διότι, ὡς κατωτέρω θὰ ἀναπτυχθῇ, ὁ Προσκοπισμὸς ἀποτελεῖ ἕνα εὐγενῆ ὀργανισμόν νεότητος ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐδραζόμενον εἰς ἀκαταλύτους ἠθικὰς και ἔθνικὰς βάσεις και ἀποτελεῖ χρυσοῦν ἐλπίδα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν και τὴν Πατρίδα ἡμῶν.

Εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ πεντηκοστῇ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Προσκοπισμοῦ ἐν Ἑλλάδι, περιλαμβάνεται, διὰ τὴν πόλιν τοῦ Πειραιῶς, και ἡ παροῦσα πανηγυρικὴ και ἐπίσημος σὺναξις, τὴν ὁποῖαν διοργάνωσεν ἡ Περιφερειακὴ «Ἐπιτροπὴ Προσκόπων Σαρωνικοῦ», ἡ ὁποία ἔκαμεν εἰς ἐμὲ τὴν τιμὴν νὰ ἐμφανισθῶ ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦτου διὰ νὰ ἀναπτύξω τὸ θέμα τῆς ἐκλογῆς μου, τὸ ὁποῖον εἶναι «Ὁ Προσκοπισμὸς ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἠθικῇ». Εὐχαριστῶν δὲ καθηκόντως διὰ τὴν προσγενομένην μοι τιμὴν ταύτην, ὡς και διὰ τοὺς φιλόφρονας λόγους τοῦ ἀγαπητοῦ Εἰσηγητοῦ, ἀνακοινῶ εἰς ὑμᾶς ὅτι οὐδόλως διηρωτήθην διατὶ οἱ διοργανωταὶ τῆς παρουσίας ἑορταστικῆς ἐκδηλώσεως ἀπετάθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ίνα τὸν πανηγυρικόν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἡμέρας ἀναπτύξῃ ἐκπρόσωπος αὐτῆς. Ἐπραξαν, κατ' ἐμὲ, ἀριστα, διότι βαθύτατα γνωρίζουν τὸν ἐσωτερικὸν δεσμὸν μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας και τοῦ Προσκοπισμοῦ, ὡς και τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ προσκοπικὸς Νόμος περιλαμβάνει πλείστας ὄσας χριστιανικὰς ἀρχὰς, ἀναπτυσσομένας ὑπὸ τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς, ὡς θὰ δεῖξη ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τοῦ θέματος. Ἀλλὰ και ἡ Ἐκκλησία, παρακολουθοῦσα πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς τῆς Κοινωνίας και τοῦ Ἔθνους μετὰ τῆς ὀφειλομένης προσοχῆς, πάντοτε ἐξετίμησε τὸ ἔργον τοῦ ἐν τῇ χώρα ἡμῶν Προσκοπισμοῦ, διότι εἰς τὸν Προσκοπισμὸν εὕρισκει σύστημα υἱοῦς

πνευματικής και κοινωνικής αγωγής της νεότητας, σύστημα ήθικων αρχών και αξιωμάτων, απορροούντων από το σύστημα της λεγομένης Χριστιανικής Ήθικης. Θα ήδύνατο τις να είπη, ότι εκ του όλου το όποιον απαρτίζει την Χριστιανικήν Ήθικην, ο Προσκοπισμός λαμβάνει πολλά επί μέρους ήθικα αξιώματα, τα οποία μετασχηματίζει και μεταποιεί εις βιώματα χρησιμώτατα εις τε τον άτομικόν βίον του Προσκόπου και εις τον βίον του Έθνους.

Μετά τα ανωτέρω εισηγητικά, εισέρχομαι εις την ανάπτυξιν του θέματος «Ο Προσκοπισμός εν τη Χριστιανική Ήθικη», το όποιον αναπτύσσω με οδηγόν αφ' ενός μὲν την λεγομένην προσκοπικὴν υπόσχεσιν και τὸν Νόμον τῶν προσκόπων, αφ' ἑτέρου δὲ τὴν Χριστιανικὴν Ήθικὴν¹, και δὴ τὰ κεφάλαια αὐτῆς και τὰς παραγράφους, τὰ όποια αποτελοῦν τὸ πνευματικὸν δάνειον τῆς προσκοπικῆς υπόσχεσεως και τοῦ Νόμου τῶν προσκόπων.

Γενικῶς εἰπεῖν, βασικὴ και θεμελιώδης ἀρχὴ τοῦ Προσκοπισμοῦ, ἀλλαχοῦ και δὴ και ἐν Ἑλλάδι, εἶναι τὸ τρίπτυχον ἐκεῖνο τῆς χριστιανικῆς και ἐξανθρωπιστικῆς ἠθικῆς αγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ όποιον υπογραμμίζει ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος, ἐπιστέλλον εις τὸν Τίτον, τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Κρήτης, λέγων «ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν και τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως και δικαίως και εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι» (Τίτον 2,12). Μία καθήκοντολογία δράσεως και οὐχὶ ἀρνήσεως, περιλαμβάνουσα τὸ δρᾶν πρόσωπον και τὰ πρὸς αὐτὸ καθήκοντα, ὡς ἐπίσης τὰ πρὸς τὸν Θεὸν και τὰ πρὸς τὸν πλησίον, τὸν συνάνθρωπον, καθήκοντα, ἰδοὺ τί απαρτίζει τὸ πνευματικὸν βᾶθρον τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς κατὰ τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, λέγει ὁ Ἀπόστολος οὗτος, ἐφανέρωθη διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, και δι' αὐτοῦ διδασκόμεθα και παιδαγωγούμεθα, «ἵνα ἀφοῦ ἀρνηθᾶμεν τὴν ἀσέβειαν και τὰς ἐπιθυμίας τοῦ ματαίου και ἁμαρταλοῦ αὐτοῦ κόσμου, ζήσωμεν εις τὸν παρόντα αἰῶνα με ἐγκράτειαν εις τὴν ζωὴν μας, και με δικαιοσύνην πρὸς τοὺς πλησίον μας και με εὐσέβειαν πρὸς τὸν Θεόν».

Ὁ Θεός, ὁ συνάνθρωπος και ὁ ἑαυτοῦ τοῦ Προσκόπου εἶναι τὰ βασικὰ ἐνασχολήματα τοῦ Προσκόπου, ἐμπλουτιζόμενα ὑπὸ ἐδικῶν τινῶν λεπτομερειῶν, τὰς όποιας περιλαμβάνουν οἱ Προσκοπικοὶ Ὁργανισμοί. Κατὰ τὸ Καταστατικὸν λοιπὸν ἢ τὸν Προσκοπικὸν Ὁργανισμόν, ὁ Πρόσκοπος «υπόσχεται εις τὴν τιμὴν του νὰ ἐκτελῇ τὸ καθήκον του πρὸς τὸν Θεόν, τὴν Πατρίδα και τὸν Βασιλέα, νὰ βοηθῇ κάθε ἀνθρώπον και εις κάθε περιστασιν και νὰ τηρῇ τὸν Νόμον τῶν Προσκόπων». Αὐτὴ δὲ ἡ συνεπτυγμένη Προσκοπικὴ, ἐπὶ τῇ προσωπικῇ τοῦ Προσκόπου τιμῇ, υπόσχεσις, ἀναπτύσσεται λεπτομερῶς εις τὸν Νόμον τῶν Προσκόπων, τὸν όποιον ἐρευνᾷ ἐν συνεχείᾳ, ὑπὸ τὸ πρῶ-

σμα τῆς Χριστιανικῆς Ήθικῆς, πρὸς ἀπόδειξιν και πιστοποίησιν, ὅτι ὁ Προσκοπισμός ζῆ και κινεῖται και ὑπάρχει ἐντὸς τοῦ Χριστιανικοῦ συστήματος ζωῆς και δράσεως, και ὅτι ἐκεῖθεν ἐμπνέεται εις τὸ πιστεῦν, εις τὸ ἐνεργεῖν και πράττειν «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα, εἴ τις ἀρετὴ και εἴ τις ἔπαινος», ὅπως λέγει πάλιν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εις τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολήν του (Φιλιπ. 4,8)

***

Α'. Ἡ ὑπὸ τοῦ Προσκόπου διδομένη και ὑπὸ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ τιμῆς κατοχυρουμένη υπόσχεσις ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντός του πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι ὁ μοναδικὸς και ἀσφαλὴς ὁδηγὸς πρὸς ἐμπνευσιν και ἄσκησιν ἀπάντων τῶν ἄρθρων τῆς προσκοπικῆς του πίστεως και δράσεως χάριν τοῦ πλησίον, εις τὸν όποιον περιλαμβάνεται και ἡ Πατρίς, και χάριν τοῦ ἰδίου τοῦ Προσκόπου. Ἡ βασικὴ αὕτη ἀρχὴ και τὸ προσκοπικὸν τοῦτο αξίωμα τῆς πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν και τῆς ἐκτελέσεως τῶν πρὸς αὐτὸν καθήκοντων ἐξασφαλίζει, εις τὸ ἀκέραιον, τὴν τε σοβαρότητα τοῦ Προσκοπικοῦ Ὁργανισμοῦ και τὴν εὐδόωσιν τοῦ ἐπιδιωκομένου ἔργου αὐτοῦ. Ὅταν τίθεται ὡς βάσις ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως εις τὸν Θεὸν και διακηρύσσεται ἡ υπόσχεσις ἐφαρμογῆς τῶν πρὸς τὸν Θεὸν υποχρεώσεων, ἢτοι ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος πρὸς αὐτόν, τότε ὅλα εἶναι δυνατὰ εις τὸν πιστεύοντα και εἶναι κατορθωτὰ τὰ ἀναγόμενα εις τὴν χρηστὴν προσκοπικὴν ἀγωγήν και εις τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ συνανθρώπου. Κατὰ ταῦτα, ὁ Ἑλλην Πρόσκοπος και ἡ Ἑλληνικὴ Ὁδηγός, εἶναι οἱ νέοι ἐκεῖνοι, οἱ όποιοι βαθύτατα πιστεύουν εις τὸν Θεὸν και ἐκτελοῦν τὸ πρὸς αὐτὸν πολυμερὲς καθήκον. Ἰδοὺ λοιπὸν, ὅτι ἐκ προοιμίων και ἐξ ἀρχῆς, ὁ Προσκοπισμός ἔχει βαθείας τὰς ρίζας αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ εὐλογημένου πνευματικοῦ ἐδάφους τῆς Χριστιανικῆς Ήθικῆς, και ἐκ τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ λαμβάνει τὴν ζωτικὴν δύναμιν τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως και εὐδοκίμησης του. Ἡ εὐδοκίμησε δὲ πράγματι και περισσότερον θὰ εὐδοκίμησῃ, διότι τὰ καλὰ και τὰ εὐγενῆ ἔργα παράγονται μόνον ἐντὸς τῆς χριστιανικῆς και γενικώτερον ἐντὸς τῆς θρησκευτικῆς τοῦ ἀνθρώπου και τῶν Κοινωνιῶν ἀναπτύξεως. Ὁρθῶς ἐν προκειμένῳ ἐκήρυξεν ὁ μὲν Τολστόϊ ὅτι «ἡ πίστις εἶναι ἡ δύναμις τῆς ζωῆς», ὁ δὲ Jacobi ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ τις ἥρωσ εις τίποτε, ἂν δὲν εἶναι πρῶτα ἥρωσ κατὰ τὴν πίστιν».

Β'. Ἀλλὰ ὁ Πρόσκοπος υπόσχεται και τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν Πατρίδα και τὸν Ἀνώτατον Ἀρχοντα αὐτῆς, τὸν Βασιλέα, υπόσχεται δὲ και ὡς νόμον του ἀναγνωρίζει τὴν πίστιν του και τὴν ἀφασίωσιν του πρὸς τοὺς γονεῖς του και τοὺς προϊσταμένους του, και διακηρύσσει ὅτι εἶναι δίκαιος πρὸς τοὺς κατωτέρους του. Ἐὰν ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἡ Προσκοπικὴ υπόσχεσις και ὁ Νόμος τῶν Προσκόπων ὁμοιάζουν πρὸς μίαν κλίμακα ἠθικοῦ ὕψους, τὴν όποιαν ὁ Πρόσκοπος ἀνέρχεται

1. Βλέπε Βασιλείου Ἀντωνιάδου, «Ἐγχειρίδιον κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς», τόμοι Α' και Β', Κωνσταντινούπολις 1927.

ἡμέρα τῆ ἡμέρα, δὲν θὰ ὑπερέβαλλε ποσῶς τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ θὰ ἐκινεῖτο πράγματι ἐντὸς τῆς ὠραίας πραγματικότητος τοῦ Προσκοπικοῦ ἠθικοῦ μεγαλείου. Μετὰ τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν δῆλωσιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν πρὸς τὴν Ὁρησκείαν καθηκόντων, ὁ Πρόσκοπος ὁμολογεῖ τὴν πίστιν τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα. Πίστιν ὅμως καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν Πατρίδα, ἀγάπην πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ τοὺς προῖσταμένους, καὶ δικαιοσύνην πρὸς τοὺς κατωτέρους, καὶ δὴ καὶ πρὸς πάντα ἄνθρωπον, διδάσκει καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ. Ἔρα καὶ ἐν τούτῳ τῷ σημείῳ συμπίπτει ὁ Προσκοπισμὸς πρὸς ἠθικὰ ἀξιώματα τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς. Ὅπως ἔχει ὀρθῶς παρατηρηθῆ, «ἡ φιλοπατρία δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ὁρησκείαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ τὸναντίον συνιστᾶται καὶ ἐπιδοκιμάζεται, διότι ἀποβαίνει πηγὴ γενναίων πράξεων καὶ ἡρωισμῶν, ὅταν ὀδηγῆται ὑπὸ τοῦ γνησίου καὶ ἀνοθεύτου πνεύματος». Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα εἶναι θεῖον δῶρον καὶ διδάσκεται εἰς τε τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἦδη δὲ καὶ ὁ θεὸς Πλάτων εἰς ἀθάνατον ρητόν του ὑπεγράμμισεν, ὅτι «μητρὸς τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερον ἐστὶν ἡ πατρίς, καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον». Εἰς ἐποχὴν, ὅπως ἡ σημερινὴ, κατὰ τὴν ὁποῖον ἀλλοπρόσαλλοι καὶ ἐπικίνδυνοι καιναὶ διδασκαλίαι περὶ πατρίδος καὶ περὶ πατριωτισμοῦ ὡς δηλητήριον ναρκῶνουν τὸ πατριωτικὸν φρόνημα, καὶ ἐξασθενίζουσι τὸ εὐγενὲς ἀξίωμα τοῦ θνήσκου, ἐν ἀνάγκῃ, ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὁ Προσκοπισμὸς ἀποτελεῖ εὐλογημένον προπύργιον ἐναντίον τῶν καπηλευομένων ὅσια καὶ ἱερὰ θέσμια, καὶ ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν καυχῶνται διὰ τὴν Ἑθνικὴν τῶν ἱστορίαν, καὶ μάλιστα ὅταν αὕτη εἶναι, ὅπως ἡ ἱστορία τοῦ Ἑθνους ἡμῶν, πλήρης ἐνδόξων πράξεων, πλήρης ἡρωισμῶν καὶ πνευματικῶν κατακτήσεων, ὅταν αὕτη εἶναι κορυφαία μεταξὺ τῶν ἱστοριῶν τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὸν Βασιλέα τιμὴ διδάσκεται ὑπὸ τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην (Α' Πέτρου 2,17) ρητῶς ἀναγράφεται ἡ ἐντολὴ «τὸν Βασιλέα τιμᾶτε». Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς δὲ καὶ τοὺς προῖσταμένους τοῦ πίστεως καὶ ἀφοσίωσις τοῦ Προσκόπου εἶναι ἀρεταὶ ἀπολύτως χριστιανικαί, καίτοι αὗται ἀνάγονται καὶ εἰς τὸ λεγόμενον φυσικὸν ἀνθρώπινον δίκαιον. Εἶναι πρὸς τούτοις ὁ Πρόσκοπος καὶ «δίκαιος πρὸς τοὺς κατωτέρους του». Δὲν γνωρίζω ἄν κάθε Πρόσκοπος ἀντιλαμβάνεται τὸ βάθος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον περικλείει ὁ Νόμος ὁ Προσκοπικὸς εἰς τὸ παρὸν ἄρθρον. Ὁφείλω ὅμως νὰ ὑπογραμμίσω, ὅτι τὸ περὶ δικαιοσύνης ἄρθρον τοῦτο εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ βασικά ἀιτήματα τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς. Δικαιοσύνη, κατὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἠθικὴν, εἶναι μία ἰδιαίτερα ἠθικὴ ἰδέα ἢ ἀρετὴ, κατὰ τὴν ὁποῖαν, μὲ τὴν θέλησιν καὶ τὴν πρᾶξιν ἡμῶν, προθύμως ἀναγνωρίζομεν καὶ διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων σεβόμεθα τὸ δίκαιον τῶν ἄλλων. Ἦδη ὁ Θεόγονος ἐσημείωσεν, ὅτι «ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσα ἀρετὴ ἐστίν», ὁ δὲ Ἀριστοτέλης εἶπεν ὅτι «ἡ δι-

καισύνη οὐ μέρος ἀρετῆς, ἀλλὰ ὅλη ἀρετὴ ἐστίν. Οὐδ' ἢ ἐναντία ἀδικία μέρος κακίας, ἀλλ' ὅλη κακία». Ὑποσχόμενος λοιπὸν ὁ Πρόσκοπος δικαιοσύνην ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, ἦτοι ἄσκησιν ὀλοκλήρου τῆς ἀρετῆς καὶ μάλιστα καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, καὶ συνηθίζων εἰς τὸν ἐνάρετον καὶ δίκαιον πρὸς τοὺς συνανθρώπους του βίον, καθίσταται ἕνας σπουδαῖος παράγων καὶ συντελεστής τῆς εὐημερίας τῆς Κοινωνίας, καὶ ἕνας οὐχὶ τῆς εὐκόλου θεωρίας ἀλλὰ τῆς ἐπιπόνου χριστιανικῆς πράξεως ἄνθρωπος.

Γ'. Ἀκολουθῶς ὁ Νόμος τῶν Προσκόπων διαλαμβάνει, ὅτι ὁ Πρόσκοπος «εἶναι χρήσιμος καὶ βοηθεῖ κάθε ἄνθρωπον». Πράγματι δέ, ἐφ' ὅσον κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ Πρόσκοπος εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς καθόλου ἀρετῆς, ἀναμφιβόλως εἶναι χρήσιμος, ἦτοι κατάλληλος πρὸς ἐξυπηρέτησιν οὐχὶ κυρίως καὶ πρωτίστως τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλὰ τοῦ συνανθρώπου του. Ἐκεῖνο ἀκριβῶς, τὸ ὁποῖον ὁ θεὸς Ἀπόστολος Παῦλος καθόριζεν ὡς γνώμονα σχέσεων πρὸς ἀλλήλους γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους (Α' Κορινθ. 10,24) «μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἐτέρου ἕκαστος», ἐκεῖνο καὶ ὁ Προσκοπισμὸς διδάσκει εἰς τὰ στελέχη αὐτοῦ, εἰς τοὺς ἐθελοντὰς στρατιώτας του, ὅταν θέλῃ αὐτοὺς χρησίμους ἐν τῇ Κοινωνίᾳ, ἦτοι ἄνθρωπους βοηθοῦντας κάθε ἄνθρωπον. Αὐτὸ δὲ τὸ εἶδος τῆς βοηθείας δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἢ ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀναγράφει εἰς τὴν διδασκτικωτάτην παραβολὴν του περὶ τοῦ ἐμπεσοντος εἰς τοὺς ληστὰς. Εἶναι ἡ πρὸς πάντα χριστιανικὴ ἀγάπη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον καὶ τὴν ψυχὴν τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς καὶ διδασκαλίας, ὅπως αὕτη καθορίζεται εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὀμιλίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, καὶ ἡ ὁποία ἀγάπη, βιωμένη καὶ ἀσκουμένη καθημερινῶς, ἀπεργάζεται τοὺς ὁπαδοὺς αὐτῆς εἰς ἠθικὰς προσωπικότητας τελείας, εἰς τίποτε τὸ ἠθικὸν μὴ ὑπολειπομένης, κατὰ τὸ «γίνεσθε τέλειοι, ὡσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν» (Ματθ. 5,43-48).

Δ'. Τὸ τέταρτον ἄρθρον τοῦ Νόμου τῶν Προσκόπων διαβεβαιοῖ, ὅτι «ὁ Πρόσκοπος εἶναι φίλος πρὸς ὄλους καὶ ἀδελφὸς πρὸς κάθε Πρόσκοπον». Τόσον ἡ ἐννοία τῆς φιλίας, ὅσον καὶ ἡ τῆς ἀδελφότητος τοιαύτη, εἶναι ἠθικὰ ἀξιώματα, ἦτοι ἀνάγονται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς. Ἡ φιλία δὲν ἐξυμνήθη μόνον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, καθόσον εἶναι σύμφυτος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν κλίσις καὶ συμπάθεια, ὡς καὶ παρ' ἄλλων λαῶν, ἀλλὰ μνημονεύεται καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, καὶ περιλαμβάνεται καὶ εἰς τὴν Καινὴν τοιαύτην, ἐκεῖ ὅπου γίνεται λόγος περὶ ἀγάπης πρὸς πάντας. Εἰς τὴν Σοφίαν Σειράχ, λόγου χάριν, ἐνθα ὁ λόγος περὶ φιλίας, ταῦτα, σὺν ἄλλοις τὰ χαριτωμένα ἀποφθέγματα καταχωρίζονται: «Φίλος πιστός σκέπη κραταιά, ὁ δὲ εὐρὼν αὐτὸν εὖρε θησαυρόν· φίλου πιστοῦ οὐκ ἐστὶν ἀντάλλαγμα· φίλος πιστός φάρμακον ζωῆς...» (Σοφία Σειράχ 6,14 κέ.). Ἐννοεῖται ὅτι ἡ Προσκοπικὴ φιλία εἶναι ἡ ἀγνή τῆς Χρι-

Η ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ζ'.

Και διά τὸ στόμα ἰσχύουν τὰ αὐτά. Τοῦτο σχεδιάζεται μικρὸν διὰ τὴν σημανθῆ δι' αὐτοῦ ὅτι τὸ εἰκονιζόμενον ἱερὸν πρόσωπον, ἐφαρμόζον τὴν ἐντολὴν «μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε»¹, περιωρίσθη εἰς τὴν ἀπαραίτητον καὶ ἀναγκαίαν διὰ τὴν συντήρησιν τροφὴν, ζητοῦν «πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ»², «συνεκάλυψε δὲ ἐν τῇ νηστεία τὴν ψυχὴν» του³. Τὸ μικρὸν ἐξ ἄλλου στόμα εἶναι καὶ γενικωτέρα ἐνδείξεις πνευματικότητος, συμβολισμὸς τοῦ ὕλικῶς ἀνευδουῦς σώματος τῆς παραδεισιακῆς μακαριότητος, ὅπερ, καὶ κατὰ τὸν Κύριλλον Ἱεροσολύμων, «οὐκέτι τροφῶν τοιούτων χρεῖαν ἔχει πρὸς ζωὴν... γίνεται γὰρ πνευματικὸν θαυμάσιόν τι καὶ οἶον εἰπεῖν κατ' ἄξίαν οὐκ ἔχομεν»⁴.

Τὰς κεφαλὰς τῶν ἁγίων περιβάλλει ὁ γνωστὸς φωτοστέφανος (nimbus). Πολλοὶ ἔχουσι τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ὑπαρξίς αὐτοῦ (μετὰ τινῶν ἄλλων σημείων) εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν δηλωθῆ ἡ «ἀγιότης» τοῦ εἰκονιζομένου προσώπου. Τοῦτο ἐδίδαξεν ἡ θρησκευτικὴ τέχνη τῆς Δύσεως, τὰ ἱερά πρόσωπα τῆς

1. Ματθ. στ', 25.

2. Αὐτ. 33.

3. Ψαλ. 68.

4. Κατήχησις 18η (περὶ κοινῆς ἀναστάσεως), Migne P.G. 33,613.

στιανικῆς Ἠθικῆς φιλία, καὶ δὲν ἔχει τὸν περιέργον καὶ ἀποκρουστικὸν ἐκείνον χρωματισμὸν, τὸν ὁποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ φιλία παρ' ἀνθρώποις μὴ ἐμπνευμένοις καὶ μὴ καθοδηγούμενοις ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ ἀδόλου καὶ ἀμιγροῦς πνεύματος. Περὶ τῆς φιλίας τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος θὰ ἠδύναντο νὰ λεχθῶσι τὰ ἀποφθεγματικὰ λόγια ἐνὸς ἀσκητικοῦ πατρός: «Νεὺς πνευματικὴν ἀγάπην κησάμενος οὐ λογίζεται περὶ τοῦ πέλας τὰ τῇ ἀγάπῃ μὴ πρέποντα». Ἐπέκτασις δὲ τοῦ πνεύματος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ φιλίας εἶναι ἡ ἀδελφωσύνη τοῦ Προσκόπου πρὸς πάντα Πρόσκοπον ὁμοεθῆ καὶ ἄλλοεθῆ. Αὐτὸς ὁ πανανθρώπινος χαρακτήρ τῆς Προσκοπικῆς ἀγάπης, εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τῶν Προσκοπικῶν ἀρετῶν, καὶ εὐρίσκει ἀρίστην καὶ πρωτίστην θέσιν ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν ἀρχῶν τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς. Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου διδαχθὲν ὅτι «οὐκ ἐνὶ Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἑλληνί, οὐκ ἐνὶ δούλῳ, οὐδὲ ἐλεύθερῳ... πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἓστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλάτας 3,28), εὐρίσκει τὴν ἐφαρμογὴν του καὶ εἰς τὸ ὡς ἄνω ἄρθρον τοῦ ὑπὸ παγκοσμίου πνεύματος ἀγάπης διαπνεομένου Προσκοπισμοῦ, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ἐμφορεῖται ὑπὸ τοῦ τοιούτου πανανθρώπινου πνεύματος ἀγάπης πρὸς πάντα ἄνθρωπον.

Ε'. Ὁ Πρόσκοπος ὅμως, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀρετῶν, ἔχει καὶ τὴν ἀρετὴν νὰ εἶναι «εὐγενὴς πρὸς ὄλους». Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ εὐγένεια τῆς

ὁποίας ἐμφανίζουσι τοιαύτην κοσμικότητα, ὥστε πολλοὶς ὁ φωτοστέφανος εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν δηλωθῆ διὰ τοῦτου ὅτι πρόκειται περὶ ἀπεικονίσεως ἁγίων. Εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἀγιογραφίαν ὅμως δὲν περιμένει τις ἐκ τοῦ φωτοστεφάνου μόνον διὰ τὴν ἐννοήσῃ ὅτι τὸ εἰκονιζόμενον πρόσωπον εἶναι ἱερὸν. Τὴν ἀγιότητα δεῖκνυει ἡ ὅλη μορφολογία, ἡ τεχνικὴ καὶ ἡ τεχνολογία τῆς ἀγιογραφίας. Βεβαίως καὶ ὁ φωτοστέφανος ἀποτελεῖ ἐν χαρακτηριστικῶν τῆς ἱερότητος τῶν ἱστορουμένων φυσιογνωμιῶν καὶ ἔχει παρ' ἡμῖν βαθυτέραν ἢ ἐν τῇ Δύσει ἐννοίαν, ὡς θὰ ἴδωμεν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ ὅλον ὕφος τῆς ἡμετέρας ἀγιογραφίας δηλοποιεῖ ἀμέσως τὴν ἱερότητα τῶν εἰκονιζομένων, διὰ τοῦτο ὁ φωτοστέφανος — καίτοι ἐκ τῶν στοιχείων καὶ τῆς ὀρθοδ. τέχνης — δὲν ἔχει, θὰ ἠδύναμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅπως βασικὴν σημασίαν, ὡς νομίζεται. Μάλιστα οὗτος ἐν πολλοῖς καὶ ἐλλείπει ἀπὸ τὴν ἀγιογραφίαν τῶν παλαιότερων χριστιανικῶν παραστάσεων, ὅπως ἐπίσης καὶ ἐξ ὀρισμένων σκηνῶν τῆς ἀγιογραφίας τῶν βυζαντινῶν χρόνων. Οὕτως εἰς τὰς τοιχογραφίας τῶν κατακομβῶν, ὁ Χριστός, ἡ Θεοτόκος, οἱ μάρτυρες, παρίστανται ἄνευ φωτοστεφάνου⁵.

5. Βλ. π.χ. τὸν Χριστὸν ὡς καλὸν Ποιμένα, εἰς τὴν κατακόμβην τοῦ ἁγ. Καλλίστου Ρώμης, τὸν Χριστὸν μεταξὺ τῶν δώδεκα ἀποστόλων, εἰς τὴν κατακόμβην τῆς ἁγ. Δομιτῆλλης, τὴν Θεοτόκον βρεφοκρατοῦσαν εἰς τὴν κατακόμβην τῆς ἁγ. Πρισκίλλης κ.λ.π. Ἀπεικονίσεις βλ. ἐν V o l b a c h - H i r m e r, ἐνθ' ἄν., εἰκ. 7—10.

ψυχῆς, συμφώνως πρὸς τὸν καθιερωμένον σήμερον ὄρον, εἶναι ἀπόρροια καὶ ἀπαύγασμα ψυχῆς λεπτῆς, καὶ ἐρχεται ὡς ἓνας πνευματικὸς καρπὸς τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ὅπως διδάσκει καὶ πάλιν ὁ θεὸς Ἀπόστολος Παῦλος, λέγων ὅτι «ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλάτας 5,22). Πράγματι δέ, ἡ πραότης καὶ ἡ χρηστότης, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν βιαιότητα καὶ τὴν ἀποτομίαν, ἀποτελοῦν τὴν πηγὴν ἐκ τῆς ὁποίας ἀπορρέει ἡ καλωσύνη, ἡ σήμερον λεγομένη εὐγένεια, ἐκδηλουμένη εἰς τὰς διαθέσεις, εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰς πράξεις. Ἡ ἀνεπίπλαστος αὐτῆ, καὶ ἀνεπιτήδευτος εὐγένεια τοῦ Προσκόπου, συμπίπτουσα πρὸς τὴν τοιαύτην τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, ἢ μᾶλλον ἐξ αὐτῆς δανεισθεῖσα, προφυλάσσει τὸν Πρόσκοπον ἀπὸ τοῦς οὐχὶ ἀκινδύνους ἀστεϊσμοῦς καὶ τοῦς χαριεντισμοῦς καὶ τὰς εὐφυολογίας καὶ τὰς εὐτραπείας πρὸς τοὺς συμπροσκόπους του καὶ ἐν γένει τοὺς συνανθρώπους του. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου ἐν προκειμένῳ διατασσόμενον: «Εὐτραπείας ἀπάσης ἀπέχεσθαι προσήκει. Πολλὰ γὰρ συμβαίνει τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένους τοῦ ὀρθοῦ λόγου διαμαρτάνειν, τῆς ψυχῆς πρὸς γελοιασμὸν διαχεομένης καὶ τὸ τῆς φρονήσεως σύννονον καὶ πεπυκνωμένον καταλυούσης».

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Θαυμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁμοίως εἰς τὰς περισσοτέρας σαρκοφάγους τοῦ 4ου, κυρίως αἰῶνος καὶ εἰς ἐλεφαντίνια τοῦ 4ου μέχρι τοῦ 6ου καὶ εἰς τινὰ ψηφιδωτὰ δὲν σημειοῦται φωτοστέφανος⁶. Εἰς τὰς εἰκονογραφικὰς σκηνὰς τῶν βυζαντινῶν χρόνων ὡς π.χ. τῆς Ἀναλήψεως, τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου κ.ά.⁷ οἱ ἀπόστολοι ἱστοροῦνται συνήθως ἄνευ τοῦ διακριτικοῦ τούτου⁸.

Ὁ φωτοστέφανος τῆς ὀρθοδόξου ἀγιογραφίας ἔχει τὸ νόημα τῆς ἀκτινοβολούσης δόξης τοῦ ἀπεικονιζομένου προσώπου⁹. Οὗτος περιβάλλει τὴν κεφαλὴν, διότι αὕτη εἶναι τὸ κέντρον τοῦ πνεύματος, τῆς σκέψεως καὶ τῆς διανοήσεως. Εὐνόητον ὅτι τὸ φῶς τοῦτο, εἰς ὅλην τὴν κεφαλὴν ἀφορῶν, εἶναι φῶς σφαιρικόν, ἀλλ' ἐν τῇ τέχνῃ παρίσταται ὡς φωτεινὸς

6. Βλ. π.χ. τὴν σαρκοφάγον, λεγομένην τῶν δύο ἀδελφῶν, τοῦ ἔθνικου Μουσείου Συρακουσῶν ἐνθα, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἡ προσκύνουσι τῶν Μάγων καὶ ἡ Βασιφόρος τὴν ἐν ἁγ. Πέτρῳ Ρώμης σαρκοφάγον τοῦ Ἰουνίου Βάσσου, ἐνθα σκηναὶ τοῦ βίου τοῦ Χριστοῦ, τῶν ἀποστόλων κ.λ.π. τὴν σαρκοφάγον τοῦ Μουσείου ἁγ. Ἀμβροσίου ἐν Μιλάνῳ, ἐνθα ὁ Χριστὸς μετὰ τῶν μαθητῶν του, κ.ά. Ἐπίσης ἐκ τῶν ἐλεφαντίνων, βλ. τὴν λειψανοθήκην ἐν Museo Civico τῆς Brescia, ἐν ἣ εἰκονίζονται ὁ Ἰησοῦς, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ σκηναὶ ἐκ τοῦ βίου του (θαύματα—Πάθη). Ὁσαύτως βλ. παραστάσεις διπτύχου τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Μιλάνου (5ος αἰ.) μετὰ σκηνῶν τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ ὁμοίως τοῦ γνωστοῦ θρόνου τοῦ Μαξιμιανοῦ ἐν Ραβέννῃ κ.ά. Ἐκ τῶν ψηφιδωτῶν βλ. τοὺς ἀγίους τοῦ τροῦλλου τοῦ ἁγ. Γεωργίου Θεσσαλονίκης. Πρβλ. καὶ Gerke F., Vorkonstantinische Sarkophage, σελ. 208 κ.ἐξ., Bovini G., I sarcofagi paleocristiani, 1949, σ. 218, Wilpert J., I sarcofagi Cristiani I, πίν. 13. Belvederi G. ἐν Ambrosiana, Μιλάνο 1942, σ. 177 καὶ Volbach—Hirmer, ἐνθ' ἂν. εἰκ. 85—89, 124, 125, καὶ 230—232.

7. Ὡς τῶν Βαίων, τοῦ Νιπτῆρος.

8. Βλ. λ.χ. τοὺς ἀποστόλους τῆς Κοιμήσεως εἰς Δαφνί, τῆς Ἀναλήψεως εἰς τὴν Παντάνασσαν καὶ τοὺς τῆς Κοιμήσεως εἰς τὴν Περίβλεπτον τοῦ Μυστρά. Ὁμοίως τοὺς ἀποστόλους τῆς αὐτῆς σκηνῆς ὡς τὴν Sopor'ani καὶ τὴν Grac'onica Σερβίας. Πρβλ. Millet, Mistra, πίν. 116 καὶ 137, ὁμοίως Schweinfurth Byz. Form, (α' ἐκδ.) πίν. 34. Grabar, ἐνθ' ἂν. σελ. 148. 149. (Ἀντιθέτως μετὰ φωτοστεφάνων βλ. τρίπτυχον 10ου αἰῶνος ἐν Brummer Gallery, ἐκδ. τιτλ. Early christian and byzantine art, an exhibition held at the Baltimore Museum of art, Baltimore 1947, πίν. 141. Ὁμοίως καὶ εἰς μεταβυζαντινὰς εἰκόνας τῆς Κοιμήσεως ἔχομεν φωτοστεφάνους. Βλ. Ευγγερόπουλου, Κατάλογος Μουσείου Μπενάκη, πίν. 45, Α). Εἰς ἄλλας πάλιν παραστάσεις τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν χρόνων, ὡς π.χ. τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ἄλλοτε παρατηροῦνται φωτοστέφανοι ἄλλοτε δὲ ἐλείπουν. Βλ. ὡς παράδ. τὸν Μυστικὸν Δείπνον ἁγ. Μάρκου Βενετίας (Bettini S. Mosaici antichi di San Marco a Venezia, πίν. XIV) καὶ ἀντιθέτως τὴν αὐτὴν σκηνὴν βλ. εἰς ἁγ. Νικόλαον Ἀναπαυσᾶ Μετεώρων, (1527) ἔργον Θεοφάνους τοῦ Κρητός, ἀκολουθοῦσαν βεβαίως τοὺς τύπους τῶν παλαιότερων χειρογράφων (Τοιοῦτους βλ. ἐν Millet, Recherches sur l'iconographie de l'Evangile, Paris 1916, fig. 277—279).

9. Ὁ φωτοστέφανος εἶναι γνωστὸς καὶ εἰς τὴν εἰδωλοκρατικὴν τέχνην, περιβάλλον καὶ ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν θεῶν ἢ καὶ βασιλικῶν προσώπων, προφανῶς πρὸς δῆλωσιν τῆς θείας καταγωγῆς αὐτῶν. Τοῦ Βούδδα π.χ. ἡ κεφαλὴ συχνότατα περιβάλλεται διὰ τοῦ φωτοστεφάνου (Ἄφθονα καὶ ἐνδιαφέροντα παραδείγματα βλέπει τις λ.χ. εἰς τὸ Μουσεῖον Gumé τῶν Παρισίων). Φωτοστεφάνους ἔχουσι καὶ βασιλικά πρόσωπα τῆς βυζαντινῆς τέχνης (βλ. προχείρως ὡς παράδ. Ἰουστινιανὸν καὶ Θεοδώραν, ἐν Volbach—Hirmer, πίν. 166, 167. Πρβλ. καὶ Λάμπρου Σ., Λεύκωμα βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων, Ἀθήνα 1930).

δίσκος, τ.ἐ. ὡς τομὴ τῆς φωτεινῆς σφαίρας¹⁰. Τὸ χρῶμα αὐτοῦ, ὅπερ συνήθως εἶναι χρυσοῦν ἢ κίτρινον¹¹, συμβάλλει εἰς τὴν ἀνάδειξιν τοῦ ὅλου προσώπου τοῦ ἀγίου. Διότι ὁ φωτοστέφανος, γίνεται, τρόπον τινά, ὁ φωτεινὸς χώρος καὶ τὸ ἄμεσον βάθος εἰς τὸ ὅποιον προβάλλεται καὶ ἐξαιρεται ἡ ἱερά κεφαλὴ.

Εἰς τὴν Δύσιν καὶ ὁ πνευματικὸς χαρακτήρ τοῦ συμβόλου τούτου τῆς ἀγιογραφίας παρηνοήθη. Ἐλα-

10. Γνωστὸν, ὅτι τῶν ζώντων προσώπων ὁ φωτοστέφανος σχεδιάζεται καὶ ὀρθογωνίου σχήματος. Βλ. προχ. παράδειγμα ἐν Grabar, αὐτ. σελ. 50 (οἱ φωτοστέφανοι συνυπονοοῦνται εἰς τὰς ἐπάλλξεις) καὶ σ. 78.

11. Ὑπάρχουσι φωτοστέφανοι καὶ διαφόρων χρωμάτων ἐν μὲν, συνήθως πολυπροσώπων, παραστάσει, ὡς ὁ Μυστικὸς Δείπνος, ἡ Ἀνάληψις ἢ Ἀνάστασις, ἡ Δευτέρα Παρουσία κ. ἄ. Βλ. ὡς παραδείγματα τὴν Ἀνάστασιν (εἰς Ἄδου Κάθοδον) τῆς Νέας Μονῆς τῆς Χίου (ἀπεικόνισιν ἐν Grabar αὐτ. σελ. 112) τὴν Προσκύνησιν τῶν Μάγων, τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου ἐν Κοσμιδίῳ Ρώμης τοῦ 8ου αἰῶνος (αὐτ. σελ. 79), τὴν Δευτέραν Παρουσίαν (ἄγγελοι δορυφοροῦντες τοὺς ἐνθρόνους ἀποστόλους) εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου ἐν Κριτσᾶ (Κ. Κάλκ ὁ ρη, ἡ Παναγία τῆς Κριτσᾶς, Ἡράκλειον 1952 σελ. 243) κ. ἄ.

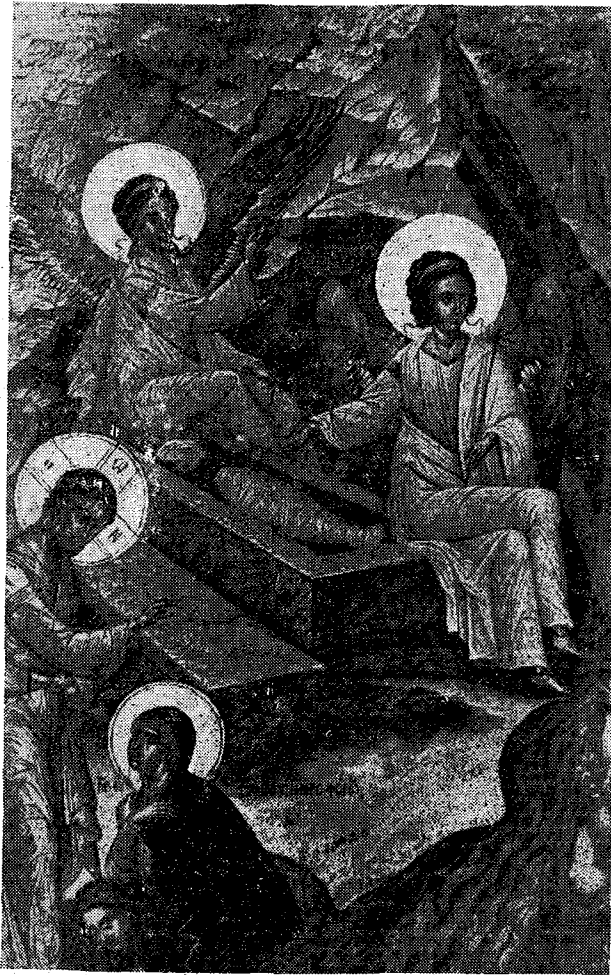

Ἡ Βάπτισις τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ναοῦ τῆς Περίβλεπτον τοῦ Μυστρά (14ος αἰών).

βε δηλ., εις τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις, τὴν μορφήν κυκλικοῦ στεφάνου, ἔλλειψοειδοῦς μάλιστα (διὰ λόγους προοπτικῆς) σχεδιαζομένου ἄνωθεν καὶ πέραν τῆς κεφαλῆς (ἴτοι οὐχὶ ἐν ἐπαφῇ) τῶν ἱερῶν προσώπων. Ἐμφανίζεται δηλ. ὁ φωτιστέφανος ὡς τι τὸ ἕλως ἐξωτερικόν, ὡς στέφος μᾶλλον νικητηρίου ἀθλήσεως, καὶ οὐχὶ ὡς ἀνταύγεια προσωπικῆ, ὡς ἀκτινοβολία προῖουσα ἐκ τῶν ἐσω τῆς μορφῆς τοῦ εἰκονιζομένου ἁγίου. Εἰκόνες τῶν Ghirlandajo, Botticelli, Fra Bartolomeo, Dolci, Raphaël, Da Vinci κ. ἄ. ἀποτελοῦσι τοιαῦτα πρόχειρα παραδείγματα¹².

Πρὸς τὸν ἐκφραστικὸν πνευματικὸν ιδεώδους ἰδιάζοντα τρόπον δι' οὗ σχεδιάζονται τὰ πρόσωπα καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῶν ἐν τῇ ἡμετέρα ἀγιογραφίᾳ, ἀνάλογος εἶναι καὶ ὁ τρόπος ἀποδόσεως καὶ τῶν ἄλλων γυμνῶν μερῶν τῶν σωμάτων, συνήθως δηλ. τῶν ἀκαλύπτων τμημάτων τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. Τόσον αἱ ἄκραι χεῖρες ὅσον καὶ οἱ ἄκροι πόδες

12. Βλ. σχετικῶς I. Fattorusso, Florence, σελ. 126, 160, 161, 176. Mesnil, Raphaël, πίν. 18, 22, 40, 53, 59, Basler, L. da Vinci, πίν. 13, 23.

Ἄνω: Οἱ ἄγγελοι εἰς τὸ κενὸν Μνημεῖον. Κάτω: Τὸ χεῖρε τῶν Μυροφόρων. Τμήμα εἰκόνης Μιχ. Δαμασκηνοῦ (16ος αἰ.).

γράφονται πολλάκις ἀδιαφόρως πρὸς τὴν φυσικὴν ἀλήθειαν. Συχνάκις δηλ. τὰ δάκτυλα τῶν χειρῶν εἶναι ὑπερμέτρως μεγάλα, ἢ δὲ εὐλογοῦσα χεῖρ λαμβάνει εἰς πλείστας περιπτώσεις τὰς διαστάσεις τῆς κεφαλῆς¹³. Τὰ μεγάλα δάκτυλα βεβαίως ἐκφράζουσιν ἔντασιν ψυχικὴν. Προβάλλεται καὶ δι' αὐτῶν καὶ ἐρμηνεύεται τὸ ψυχικὸν βίωμα τῆς ἱεράς μορφῆς. Ἡ εὐλογία τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι ἀπλή τις χειρονομία, ἀλλ' ἐκφρασις τῆς Χάριτος, ἣν δωρεῖται. Ἀξιωμακτικῶς μάλιστα εἶναι ὀρισμένα χεῖρες τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ὀρθόδοξον τέχνην. Οὕτως ἐν Δαφνίῳ, πρὸς τὸ ὄλον ρωμαλεόν πρόσωπον Αὐτοῦ ὡς Παντοκράτορος, σύμφωνοι εἶναι καὶ αἱ καταπληκτικῆς δυνάμεως, ἀλλ' ἀντι-ρεαλιστικῆς σχεδιάσεως, χεῖρες Του. Ἐνταῦθα αἱ φάλαγγες τῶν δακτύλων σαφῶς διακρινόμεναι ἀλλήλων διὰ τοῦ γωνιώδους ἢ καμπύλου περιγράμματος ἐμφανίζουσιν τοιοῦτον παλμὸν ζωῆς καὶ ἀνωτέρας ψυχικῆς ἰσχύος, ὥστε ἀμέσως—μετὰ τὸ ἡγεμονικὸν πρόσωπον—συγκεντρῶνουν εἰς τὴν προσοχὴν τοῦ πιστοῦ καὶ συμβάλλουσιν εἰς τὴν αἰσθητοποίησιν τῆς ἐνεργουῦ παρουσίας τῆς Παντοδυναμίου Θεότητος. Ἡ χεῖρ μάλιστα δι' ἧς ὁ Παντοκράτωρ κρατεῖ τὸ Εὐαγγέλιον, μὲ τὸν ἐξέχοντα δείκτην, παρέχει τι τὸ ἐκτάκτως ἀφύσικον. Ὁ Grabar θεωρεῖ πιθανὸν ὅτι ἡ παραμόρφωσις τῆς χειρὸς ταύτης ὀφείλεται εἰς σχεδιαστικὴν δυσκολίαν τοῦ ψηφισθέντος, ἐξ ἀφορμῆς τῆς κοίτης ἐπιφανείας τοῦ τρούλλου¹⁴. Νομίζομεν ὅμως ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ «παραμόρφωσις» (déformation) αὕτη ἠθελημένη, σχετικῆς δηλ. πρὸς τὴν πρόθεσιν τοῦ καλλιτέχνη, ὅπως συμβολίσῃ τὴν σημασίαν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ αὕτη φέρει, νὰ ἐκφράσῃ δηλ. διὰ τῆς τοιαύτης «οὐχὶ κατὰ ἀνθρώπων» χειρὸς, ὅτι τὸ ὑπ' αὐτῆς ὑποβασταζόμενον βιβλίον δὲν εἶναι κοινόν τι βιβλίον, ἀλλὰ τὸ κατ' ἐξοχὴν Βιβλίον, τὸ «Εὐαγγέλιον», ὅπερ «οὐκ ἔστι κατὰ ἀνθρώπων»¹⁵. Εἰς τὴν εἰκόνα πάλιν «Μὴ μου ἄπτου» (σκηναὶ ἐκ τῆς Ἀναστάσεως) τοῦ Μιχ. Δαμασκηνοῦ (16ος αἰών)¹⁶, ἐξόχου ἐνδιαφέροντος εἶναι ἡ δεξιὰ χεῖρ τοῦ Χριστοῦ, ἣτις τείνεται πρὸς τὴν πρὸ Αὐτοῦ γονυκλιτῆ Μαγδαληνῆ καὶ ἡ ἀριστερὰ χεῖρ αὐτῆς ἣτις κατευθύνεται πρὸς τὸν Κύριον (βλέπε παρατιθεμένη εἰκόνα). Καίτοι αἱ χεῖρες αὗται εἶναι ἐγγύτερον πρὸς τὴν φυσικὴν ἀλήθειαν λόγῳ τῆς περιόδου

13. Grabar, ἐνθ' ἄν. σ. 37.

14. Ἐνθ' ἄν. σ. 118.

15. Γαλ. α', 11. — Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ἡμῶν συγγορεῖ τὸ γεγονός ὅτι τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ Δαφνίου δὲν εἶναι μεμονωμένον. Ἀνάλογος εἶναι π.χ. ἡ φέρουσα τὸ Εὐαγγέλιον χεῖρ τοῦ Παντοκράτορος τῆς Ὁμορφῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀθηνῶν (Βεῖκου—Περικτῆ) τοῦ 13ου αἰ. Ἀνάλογον ἐννοιαὶ ἐκφράζουσιν, εἰς ἰκανὰς περιπτώσεις, καὶ αἱ φέρουσαι ἱερά, χεῖρες ἄλλων ἁγίων προσώπων, ὅπως λ.χ. τῆς Θεοτόκου φερούσης τὸν μικρὸν Χριστόν, εὐαγγελιστῶν κρητούντων Εὐαγγέλιον κτλ. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας τὰ δάκτυλα τῆς φερούσης χειρὸς, δὲν ἔχουσι μὲν ἐκδηλον παραμόρφωσιν, εἶναι ὅμως ὑπερμέτρως μεγάλα πρὸς σημάσιν ἀκριβῶς τῆς μεγάλης σπουδαιότητος τοῦ φερομένου (βλ. ὡς παράδειγμα τὴν χεῖρα Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Νάξου, ἐν «Ἐκκλησίᾳ» 1 Μαΐου 1960).

16. Ἀπόκειται εἰς τὸν ἐν Ἡρακλείῳ μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Μηνᾶ.

της άγιογραφίας και της έν γένει τεχνοτροπίας του Δαμασκηνού¹⁷, έν τούτοις έχουνσι τοιαύτην έκφραστικήν δύναμιν ώστε, ως άπλοούνται ή μία έναντι της άλλης μετά τοσαύτης πνευματικής ευγενείας και χάριτος, αισθητοποιούσι την έντύπωσιν ότι όμιλοῦσι και ότι μόνον αὐται, ἦσαν άρκεταί, διά νά άπεδώσωσι τό θέμα του πίνακος. Άπό την τεινομένην χείρα του Χριστού προς την έφορμῶσαν διά νά προσκυνήση Αὐτόν Μαρίαν νομίζει τις ότι έχει την άισθησιν της διοχετεύσεως του παλμου του άπαλου λόγου «μη Μου άππου», ένῶ ταυτοχρόνως άπό την συστελλομένην χείρα της Μαγδαληνής θεάται τό άμεσον άνασχετικόν άποτέλεσμα της θείας προτροπής...

Άναλόγου τεχνοτροπίας είναι και αί χείρες των άγιών. Ο Πρόδρομος λ.χ. δεικνύων διά της δεξιάς χειρός τον Χριστόν έρχόμενον προς τό βάπτισμα, έχει τον δείκτην της χειρός ταύτης («ίδε ό άμνός...») χαρακτηριστικῶς μέγαν. Εὐνόητον ότι διά τούτου σημαίνεται ότι ό δεικνυόμενος είναι Μέγας και μέγα τό έργον Του. Διότι είναι «ό άμνός του Θεού, ό άζρων την άμαρτίαν του κόσμου»¹⁸. Λαμπρόν δεῖγμα έκφράσεως έσωτερικότητας άποτελοῦσι και τά δάκτυλα των πρό του στήθους έσταυρωμένων χειρών του μνήστορος Ίωσήφ, εις την φορητήν εικόνα της «Προσκυνήσεως των Μάγων» του άγιογράφου Τζανφουρνάρη (17ος αιών)¹⁹. Καθώς ἤδη παρετηρήσαμεν άλλαχού²⁰, όπως άπλοούνται τά δάκτυλα ταῦτα φωτεινά και υπερμέτρως μεγάλη επί του σκιεροῦ στήθους του «όμιλοῦσιν όντως και έκφράζουν ότι κατέχει την έν τῷ στήθει καρδιαν του ἦτοι, την ύποταγήν εις τον άγγελικόν χρηματισμόν και τό προσήκον δέος προς τό τεχθέν Βρέφος».

Όμοίως παρατηρήσεις έχομεν και διά τους πόδας των άγιών. Εξόχως ραδιναί σχεδιάζονται πολλάκις αί κνήμαι (βλ. π.χ. τον Πρόδρομον), ισχυρά δέ κοίλανσις του πέλματος, μακροδακτυλία ἢ, άλλοτε, ιδιόρρυθμος πλατυποδιακή διάπλαισις, δι' έντόνου κυρτώσεως της πτέρνης, άποδίδουσιν άντιφουσιοκρατικῶς και τό κατώτερον τμήμα των άκρων τούτων. Έκ των πολλών παραδειγμάτων της τελευταίας μάλιστα μορφής, σημειοῦμεν χαρακτηριστικῶς τους πόδας του Ίωάννου του Προδρόμου εις τό ψηφιδωτόν της βαπτίσεως του Σωτήρος του ναού άγ. Μάρκου Βενετίας (11ος αιών)²¹, τους πόδας των άποστόλων εις την παράστασιν της θείας Κοινωνίας του ναού της Sopotchani Σερβίας (1265) και εις την σκηνήν της Κοιμήσεως της Θεοτόκου του αὐτου ναου (ιδία οι άπόστολοι Πέτρος και Παῦλος)²², των άποστόλων

17. Περί του ζωγράφου βλ. την μελέτην του S. Bettini, Il pittore Michele Damasceno κ.λ.π., έν Atti del Reale Istitt. Veneto di Sc. Let. ed Arti, 1934-1935 τ. 94, ἢ όποια όμως είναι έλλιπής. Πρβλ. και Μ. Χατζηδάκη. Ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος και ἡ Κρητική ζωγραφική, έν Κρητ. Χρον. Δ' 1950 σελ. 390 κ.έξ. και Α. Ξυγγοπούλου, Σχεδιάσμα ..., σελ. 136 κ. έξ.

18. Ίω. α', 29.

19. Άπόκειται εις τό Μουσείον Μπενάκη. Πρβλ. Ξυγγοπούλου, Κατάλογος εικόνων..., σελ. 34 και πίν. 16.

20. Εις τό βιβλίον «ἡ Γέννησις του Χριστου εις την βυζαντινήν τέχνην της Έλλάδος» Αθήναι 1956, σελ. 91.

21. Bettini, Mosaici antichi, πίν. CIII.

22. Otto „Bihalji — Merin, Fresques et Icones, πίν. 39 και 44.

της Άναλήψεως, του ναού της Παγτανάσσης του Μυστρα²³ (15ος αιών), του Ίησου εις την τοιχογραφίαν της έγέρσεως του Λαζάρου του ναού της Θεοτόκου εις Λαμπιώτες Κρήτης (15ος αί.)²⁴ κ.ά., οἵτινες άνάγουν εις την τέχνην των χειρογράφων²⁵.

Άλλά πλην των προσώπων, των χειρών και των ποδών, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου ἡ όρθόδοξος άγιογραφία παριστᾶ έν μέρει ἢ και έν όλῷ τά σώματα γυμνά. Τούτο συμβαίνει π.χ. εις την Βάπτισιν του Χριστου, ένθα Οὗτος εικονίζεται όλως γυμνός, ἢ μετά περιζώματος, εις την Φραγγέλωσιν και την Σταύρωσιν, έν αἷς φέρει πάντοτε τούτο. Επίσης εις τάς παραστάσεις των ποινών της κολάσεως, ένθα τά σώματα των κολαζομένων, άνδρών και γυναικῶν, εικονίζονται γυμνά έν τῷ πυρί. Γυμνά έν όλῷ, ἢ συνήθως μετά περιζώματος περί την όσφύν, σχεδιά-

23. Millet, Mistra, πίν. 137.

24. Κ. Καλοκύρη, Αἱ βυζαντ. τοιχογραφίαι, πίν. Χ εικ. 1.

25. Πρβλ. λ.χ. τον Λαυρεντιανόν κώδ. VI, 23. Βλ. και Early christian and byzantine art..., Baltimore, No 725 και πίν. CIV.

Σκηνή της Άναστάσεως. Ο Χριστός εμφανίζεται εις την Μαρίαν την Μαγδαληνήν: Λεπτομέρεια εικόνας του περιφήμου ζωγράφου Μιχαήλ Δαμασκηνού (16ος αιών).

ΟΙ ΠΡΟΜΑΧΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ Ε' ΜΑΚΑΡΙΟΣ Ο ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ (314—334)

Β'.

Ληξάσης τῆς Α' ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου (τέλος Ἰουλίου τοῦ 325)¹ καὶ ἐπανεληθόντων τῶν συγκροτησάντων αὐτὴν Θεοφόρων Πατέρων, προμάχων τοῦ «όμοουσίου» εἰς τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν, ἐπέστρεψε καὶ ὁ ἅγιος Μακάριος εἰς τὴν Σιωνίτιδα Ἐκκλησίαν του, ἀποκομίζων, πλὴν τῆς πρωταγωνιστικῆς συμβολῆς του, ἐν τῇ διατυπώσει τοῦ Ὀρθοδόξου Συμβόλου τῆς Νικαίας, τὰς λαμπρὰς καὶ ἀφθίτου δόξης ἐπιτυχίας τῆς ἀνυψώσεως τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰς τὴν φυσικῶς ἀνήκουσαν αὐτῇ θέσιν καὶ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ συμπαθήσαντος αὐτὸν Αὐτοκράτορος Μ. Κων/τίνου, νὰ ἐνδιαφερθῇ ἀμέσως ἐνεργῶς διὰ τὴν ἐκσκαφὴν καὶ ἀνεύρεσιν τοῦ Παναγιῶτου Τάφου καὶ τοῦ Ζωοποιοῦ τοῦ Σωτῆρος Σταυροῦ².

1. Hefele, Conciliengeschichte I, σελ. 300 ἐν Β. Στεφανίδου Ἐκκλ. Ἱστορία I, σελ. 160.

2. Εὐσεβίου Βίος Κων/τίνου III, 26—30.
Ρουφίνου Ἱστορ. Ἐκκλ. I, 7.
Θεοδώρητου » » I, 15—17.
Σωκράτους » » II, 1.
Σωζομένου » » II, 2.
Νικηφ. Καλλίστου » VIII, 20.

ζονται τὰ σώματα ὀρισμένων ἁγίων ἢ μαρτύρων ἐν ταῖς σκηναῖς τῶν βασιανιστηρίων αὐτῶν²⁶. Συνήθως εἶναι ἡ παράστασις τοῦ ἁββᾶ Ζωσιμᾶ μεταλαμβάνοντος τὴν Μαρίαν τὴν Αἰγυπτίαν, ἣτις εἰκονίζεται ἡμίγυμνος.

Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας τοῦ γυμνοῦ, ἐμφανίζεται ἀκριβῶς ἡ δύναμις τῆς ὀρθοδόξου ἁγιογραφίας. Οἱ ἁγιογράφοι ὑποτάξαντες τὴν ὕλην εἰς τὸ πνεῦμα ἐδημιούργησαν τοιαύτης διαπλάσεως σώματα, ἀληθῶς οὐδὲν τὸ γήινον καὶ τὸ σαρκικόν ὑποβάλλοντα, ἀλλὰ ἀνάγοντα μόνον εἰς τὴν ὑψηλὴν ἰδέαν, ἣν δι' αὐτῶν ἐπιχειροῦσι νὰ ἐκφράσωσι. Βλέπων τις, λόγου χάριν, τὸν γυμνὸν Χριστὸν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, τοῦ ψηφιδωτοῦ τῆς Βαπτίσεως τοῦ Δαφνίου καὶ τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ Λεβαδείας, ἢ τῆς σχετικῆς τοιχογραφίας τῆς Περιβλέπτου τοῦ Μυστρᾶ (βλ. σχετικὴν εἰκόνα) οὐδόλως ἐπηρεάζεται ἐκ τῆς ἰδέας τοῦ γυμνοῦ, ἀλλὰ κυριαρχεῖται ἐκ τῆς ἰδέας ἣν ἐκφράζει ἡ παράστασις, διότι ἡ αἴσθησις τοῦ γυμνοῦ — ὡς τοιοῦτου, βεβαίως, ἐν φυσικοκρατικῇ ἐννοίᾳ — ἐξουδετερώθη ὑπὸ τῆς πνευματικῆς δυνάμεως τῆς ὀρθοδόξου τέχνης. Διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῆς ἐμφανίζονται ἐξαιλωμένα αἰ μορφᾶι, τὰ σώματα «ἄσαρκα», ἐνδεδυμένα «τὴν δόξαν τῶν ἐπουρανίων». Πρὸς ἐπιτεῦξιν τούτου ἡ τεχνοτροπία τῆς ὀρθοδόξου ἁγιογραφίας καταφεύγει εἰς ἀντιρραλιστικὰ σχεδιαστικὰ τολμήματα. Αἱ πλευραὶ τοῦ θώρακος σχηματοποιοῦνται εἰς ἰσχυρὰ τόξα, τὸ στήθος ἐπίσης εἰς ὁμοιομόρφως ἀντιστοιχοῦς καμπύλας, τὰ γόνατα εἰς ὀκτάσχημα κ.τ.τ., ὅπως συνήθως παρατηροῦμεν εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χρι-

26. Τὸ γυμνὸν ἐπίσης ἀπαντᾷ καὶ εἰς σκηνὰς ἐκ τῆς Π. Διαθήκης, ὡς π.χ. τῆς δημιουργίας καὶ πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων, τῆς μέθης τοῦ Νῶε κ. ἄ. Βλ. Bettini ἐνθ' ἀν. πίν. LIV, LV, LIX. Γυμνὰ ἢ ἡμίγυμνα εἰκονίζονται εἰς ὀρισμένας παραστάσεις τὰ παιδία (Βαϊφόρος) καὶ ὁ Χριστὸς ὡς βρέφος εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ λουτροῦ. (Γέννησις).

Εἰς τὸν εὐσεβέστατον Μ. Κων/τίνον καὶ τὴν θεοφιλεστάτην μητέρα του Αὐγούσταν Ἐλένην ἐδίδετο τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἢ εὐκαιρία νὰ ἐκπληρώσωσι παλαιὸν τῶν «τάμα» πρὸς τὸν Χριστὸν, τὸν Θεὸν τῶν Χριστιανῶν³.

Ἀδυνατῶν ὁ Μ. Κων/τίνος αὐτοπροσώπως νὰ

3. Ἐκ τοῦ γάμου τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ ἐκ Ναϊσσοῦ τῆς ἀρχαίας Ἄνω Μοισίας καὶ τῆς Ἐλένης ἐκ Δρεπάνου τῆς Βιθυνίας ἐγενήθη περὶ τὸ 285 ἐν τῇ ρηθείᾳ Ναϊσσῶ (σημερινῇ Νύσσα τῆς Σερβίας) ὁ Μ. Κων/τίνος. Ὅταν ὅμως μετὰ δεκαετῆ περίπου εὐτυχῆ συμβίωσιν, ὁ Κωνσταντῖος προεκρίθη, ὑπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ διὰ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα (293) (Byzantion τ. 18 (1948) σ. 267, ἐν Κ. Ι. Ἀμάντου: Εἰσαγωγή εἰς τὴν Βυζαντινὴν Ἱστορίαν. Ἀθῆναι 1950. σ. 136—140. A. Riganiol, L'empereur Constantin, Paris 1932. I. Palanqué, Constantin, ἐν A. Duff — E. Galley, Hommes d'Etat, τ. 1, (1936) σ. 335. A. Riganiol, L'empire chretien 1947), ὁ γάμος του μετὰ τῆς κοινῆς θνητῆς Ἐλένης, ἐθεωρήθη κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον νομικῶς μὴ ὑποστατὸς («justae nuptiae»), διὰ τὸ ἀνισον τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν δύο συζύγων, καὶ παρὰ τὴν ὑπαρξίν καὶ ὀκταετοῦς τέκνου τοῦ Κωνσταντίνου, ὑπεχρεώθη νὰ διαζευχθῇ τὴν Ἐλένην καὶ νὰ συζευχθῇ τὴν Θεοδώραν, προγονὴν τοῦ Μαξιμιανοῦ, ἵνα οὕτω ἐξασφαλίσῃ πλήρως τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα τοῦ Καί-

στοῦ τῶν παραστάσεων τῆς Σταυρώσεως. Ἡ ρυθμικὴ λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα σχηματοποίησις ἀκολουθεῖ τὴν γενικὴν ἀρχὴν τῆς ἀποφυγῆς τῆς αὐστηρᾶς ἀνατομικῆς ἀληθείας, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἰδεώδους τῆς ἀποσωματώσεως (Entkörperlichung), ὅπερ ἐπιτρέπει τὴν ἔξαρσιν τοῦ πνευματικοῦ πυρῆνος, εἰς τὴν ἐκφρασιν τοῦ ὁποῦοι κυρίως ἀποβλέπει ἡ τέχνη.

Εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἁγιογραφίαν ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς ὀρισμένα σώματα ζωγραφοῦνται μετὰ χαρακτηριστικῆς ρεαλιστικῆς δυσμορφίας ἢ σχεδιάζονται διὰ τοῦ ὑπερτονισμοῦ μελῶν τιῶν ἢ τμημάτων αὐτῶν. Τοῦτο συναντῶμεν κυρίως εἰς τὰς παραστάσεις τῆς κολάσεως, ἔνθα σχεδιάζονται μεγαλύτερα τοῦ δέοντος τὰ σχετιζόμενα πρὸς διαπραχθείας ἁμαρτίας μέλη, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀμεσώτερας ὑποδείξεως καὶ τοῦ ἐντυπωσιακωτέρου χαρακτηρισμοῦ τούτων. Οὕτως εἰς τὸ μωσαϊκὸν τῶν Ποινῶν τῆς βασιλικῆς τοῦ Torcello (12ος αἰὼν)²⁷ ὀρισμένα σώματα ἐν τῷ πυρὶ ἔχουσιν ἐν ἐξοιδῆσει καὶ πρὸς τὰ κάτω πίπτουσαν τὴν κοιλίαν, πρὸς ἐνδειξίν τοῦ ἁμαρτήματος τῆς γαστριμαργίας, ἣς ἔνεκα κολάζονται²⁸. Ἀνάλογα εἶναι καὶ ἕτερα μέρη σωμάτων, συνδεόμενα πρὸς ἁμαρτήματα, εἰς τὴν σκηνὴν τῶν Ποινῶν τοῦ ναοῦ τῶν ἁγ. Ἀποστόλων (15ος αἰὼν) Κανδάνου Κρήτης, τῆς Παναγίας (μεσαῖον κλίτος) εἰς Κριτσάν, τῆς Τραπεζῆς τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Ὁρους, κ.ἄ.²⁹.

(Συνεχίζεται) ΚΩΝΣΤ. Δ. ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ

Ἰφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

27. Ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς σκηνῆς τῆς Δευτέρας Παρουσίας.

28. Ἀπεικόνισιν ἐγχρωμον παρὰ Grabar, ἐνθ' ἀν. σελ. 120.

29. Millet, Athos, πίν. 149. Πρβλ. καὶ Mistra, πίν. 80,1 κ.λ.π.

μεταβῆ και ἐπιστατήση εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀποστέλλει τὴν μητέρα του Ἑλένην, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἄμα γενόμενος Μονοκράτωρ εἶχεν ἐπιθέσει τὸ διάδημα τῆς Αὐγούστης, και ἤτις παρὰ τὰ 80 ἔτη τῆς ἡλικίας τῆς ἦτο εὐφροσύνη και ἰκανωτάτη. Ἡ Αὐγούστα Ἑλένη ἐπορεύθη εἰς Ἱε-

σαρος Γαλατίας, Ἰβηρίας και Βρετανίας και τὴν ἐμπιστοσύνην και εὐνοίαν τοῦ Διοκλητιανοῦ και τοῦ συναυτοκράτορος οὕτως εἰπεῖν ἐκεῖνου Μαξιμιανοῦ.

Τότε ἡ Ἑλένη ἐπιστρέψασα εἰς τὴν Νικομηδεῖαν τῆς Βιθυνικῆς πατρίδος τῆς, ἀφωσιώθη εἰς τὸν Κωνσταντῖνόν τῆς, τὸν υἱὸν τῶν δακρῶν τῆς και κρατοῦσα αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἀνεζήτη τὴν παρηγορίαν και ἀνακούφισιν ἐν τῷ τραγικῷ και σκληρῷ πόνῳ τοῦ χωρισμοῦ τῆς εἰς τὰς κατακόμβας τῶν Χριστιανῶν. Ἐν Νικομηδεῖα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐδέσποζον αἱ μεγάλαι ἱεραὶ φυσιογνωμίαι τοῦ ἁγίου Ἐπισκόπου Ἀνθίμου, τῶν ἁγίων πρεσβυτέρων Ἐρμολάου, Ἐρμίππου και Ἐρμοκράτους, ἀπάντων ἱερομαρτύρων γενομένων, και τοῦ συμπαιθεστάτου νεαροῦ ἱατροῦ Παντολέοντος, τοῦ γνωστοῦ Μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος, μαρτυρησάντων ἀπάντων κατὰ τὸν σκληρὸν διωγμὸν τοῦ Διοκλητιανοῦ—Μαξιμιανοῦ τῷ 303. Ὁ Κων/τίνος ἔζησε δεκαετίαν περὶ τοῦ μετὰ τῆς μητρὸς του Ἑλένης, ἐν Νικομηδεῖα, σπογγίζων μετὰ τρυφερᾶς στοργῆς τὰ δάκρυα τῆς μητρὸς του, παρακολουθῶν τοὺς αὐλικούς σοφοὺς διδασκάλους και ῥήτορας ἐν τοῖς ἐν Νικομηδεῖα ἀνακτόροις τοῦ Διοκλητιανοῦ, ὑπὸ τὴν κηδεμονικὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ὁποίου και ἐτέλει (E. Stein, Geschichte des Spätromischen Reiches, τ. I (1928) σ. 94 κ. ε. και K. Pfister, Der Untergang der antiker Welt 1941, σ. 164), και δεχόμενος εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ τῶν κατακομβῶν. Πρὶν ἢ εἰσελθεῖ εἰς τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔζησε, μετὰ τῆς μητρὸς του, ὁ Κων/τίνος, τὴν φρικτὴν και ἀνήκουστον καὺσιν χιλιάδων Χριστιανῶν συνηθροισμένων ἐν τῇ μεγαλυτέρᾳ κατακόμβῃ τῆς Νικομηδεῖας, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Θεῖας Ἐπιφανείας. Τότε δ' ὁ Κων/τίνος ἐσχημάτισε τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἐν τῷ Χριστιανισμῷ ὑπάρχει δύναμις τις ἀράτος, ἣτις διὰ τὴν πυρὸς και μαχαίρας δὲν νικᾶται. Συγχρόνως σχεδὸν πρὸς τὰ ἀθρόα μαρτύρια τῶν Χριστιανῶν τῆς Νικομηδεῖας ὁ Κων/τίνος ἦδη δεκαοκταετῆς προῶρος ἠνδρομένους και ἀπαράμιλλον ἐμφανίζων ῥώμην και ἀνδρείαν και ὑπερβαίνων ἀπαντας τοὺς ὀμηλικίας εἰς ἀνάστημα και δύναμιν (Εὐσεβ. Βίος Κων/τίνου III, 10-19) παρελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ, ἀναχωροῦντος εἰς Αἴγυπτον, ὑπὸ τὸ πρόσημα τῆς στρατεύσεως, κατ' οὐσίαν ὁμως ὡς ἐνέχυρον τῆς πίστεως τοῦ ἐν Βρετανίᾳ μεμακρυσμένου πατρὸς του Κωνσταντίου. Παράδοσις τις ἀναφέρει ὅτι ὀλίγον πρὶν ἢ ἀποχωρισθῶν μήτηρ και υἱὸς μετέβησαν εἰς τινα Χριστιανικὴν κρύπτην και ἐκεῖ μετὰ δακρῶν θερμοῦ προσπεσοῦσα ἡ Ἑλένη τῷ ἐπὶ τῶν τάφων τῶν Μαρτύρων λατρευμένῳ Θεανθρώπῳ Χριστῷ, παρέδωκεν ὑπὸ τὴν προστασίαν Ἐκείνου τὸν Κωνσταντῖνόν τῆς εὐξαιμένη αὐτῷ: «Διαφυλάξον τὸν υἱόν μου, Υἱὲ Θεοῦ, ἀνάδειξον αὐτὸν Βασιλέα, διάδοχον τοῦ βασιλείως πατρὸς αὐτοῦ και στήσω εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ὄνομά σου και τὴν δόξαν σου ἐν τοῖς ἔθνεσιν». Ὁ Κων/τίνος ἀκολουθήσας τὸν Διοκλητιανὸν εἰς Αἴγυπτον, ἀπεστάλη ὑπ' ἐκεῖνου, πρὸς ἐπιτήρησιν εἰς τὸν ἐν Περσίᾳ διεξάγοντα ἐπιχειρήσεις Γαλέριον, ὑπ' οὗ και διετίθετο εἰς τὰς πλέον ἐπιπινδύνους ἐπιχειρήσεις. Πάντοτε ὁμως ὡς ἔξεργόμενος προῦκάλει τὸν γενικὸν θαυμασμόν και τὴν ἐκπλήξιν, διὰ τὴν ἀπαράμιλλον γενναϊότητα και τὴν ἀμίμητόν του στρατηγικὴν. Παρὰ τὸν στενὸν κλοιὸν και τὴν ἄγρυπνον ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν ὁ Κων/τίνος κατώρθωσε και διέβη τελικῶς Ἐβροράκον (Ἰόρκην) τῆς Βρετανίας πρὸς τὸν Καίσαρα πατέρα του Κωνσταντίου τὸν Χλωρόν, ὃν ἀποθανόντα τῷ 306, διεδέχθη ἀνυψωθείς ὑπὸ τοῦ λατρευόντος αὐτὸν στρατοῦ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων και ἀνακηρυχθεὶς Καῖσαρ και Αὐγούστος. Καὶ οἱ τέσσαρες συνάρχοντες τοῦ Κωνσταντίνου ἦσαν ἄνθρωποι ἄδικοι, τυραννικοὶ, φαῦλοι και ἀπηνεῖς διώκται τῶν Χριστιανῶν. Ἐπετρέπη λοιπὸν ὑπὸ τῆς Ὀ. Προνοίας νὰ ἐκλείψουν ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον και νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ κράτους τῆς Οἰκουμένης ὡς μονοκράτωρ ὁ Μ. Κων/τίνος. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γαλερίου (311) ὁ Κων/τίνος ἐκκινεῖ ὡς ἄλλος Μ. Ναπολέων μετὰ 30.000 στρατὸν ἀπὸ τὴν πρωτεύουσάν του Τρεβήρους τῆς Γαλλίας

ροσόλυμα μέσῳ Ἀντιοχείας, περὶ τὰ τέλη τοῦ 326 συνοδευομένη ὑπὸ τῆς νύμφης αὐτῆς Βασιλίνης, ἀκολουθομένη ὑπὸ ταγμάτων στρατιωτικῶν και τεχνιτῶν και ἐργατῶν και φέρουσα ἄφθονον τὸ αὐτοκρατορικὸν χρυσίον⁴.

Ἡ Αὐγούστα Ἑλένη πρωτοβουλία τοῦ ἁγίου Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων Μακαρίου, συμπαραστάσει τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Ἐπαρχοῦ Δρακηνιανοῦ και ὀδηγία Ἑβραίας τινὸς Κόρης, ἀνακαλύψασα τὴν ἀκριβῆ θέσιν τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ, συγκαλυφθέντος και ἐξαφανισθέντος ἐκ τῆς συσσωρεύσεως, περὶ αὐτῶν, τῶν ἀπορριμάτων και τῆς κόπρου, οὐ μὴν ἀλλὰ και τῶν λίθων τοῦ ἀναθέματος τῆς Ἑβραϊκῆς λύσεως και μανίας, πρὸς δ' ἐκ τῆς ἀνεγέρσεως ἐπ' αὐτοῦ Ναῶν τῆς Ἀφροδίτης και τοῦ Διός, ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ

(σημερινὸν Tréves και γερμανιστὶ Trier), ὑπερβαίνει τὰς δυτικὰς Ἀλπεῖς, καταλαμβάνει τὴν βόρειον Ἰταλίαν, μετὰ ἀντίστασιν ἰσχυρὰν εἰς Βερόναν και βαδίζει πρὸς Ρώμην, διὰ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν υἱὸν τοῦ Μαξιμιανοῦ Μαξιέντιον, αὐτοκράτορα τῆς Ἰταλίας. Ἡ 28η Ὀκτωβρίου τοῦ 312 θὰ ἔκρινε ποῖος ἐκ τῶν δύο ἦτο προωρισμένος διὰ τὴν κοσμοκρατορίαν, ὁ Μαξιέντιος μετὰ 180 χιλ. ἀρτίως ἐξοπλισμένου πεζοῦ στρατοῦ και 15 χιλ. ἰππικοῦ, ἢ ὁ Μ. Κων/τίνος μετὰ 30 μόνον χιλιάδας συνολικοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον Χριστιανῶν! (Λακταντίου: De morte persecutorum 43,4. 44 ἐν H. Lietzmann. Geschichte der Alten Kirche III, σ. 60. Εὐσεβίου Ἱστορ. Ἐκκλ. IX, 9, 1-9). Κατὰ τὸν Λακταντίον (ἐνθ' ἄνωτ.) διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ τοῦ Μ. Κων/τίνου Κρίστου, ὁ Μ. Κων/τίνος τὴν παραμονὴν τῆς ἀποφασιστικῆς συγκρούσεως εἶδε καθ' ὕπνου, ὅτι ἔδει νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων τῶν στρατιωτῶν και ἐπὶ τοῦ κράτους του τὸ γράμμα—σύμβολον τοῦ Χριστοῦ, κατὰ δὲ τὸν Εὐσέβιον «ἀμφὶ μεταμεσημβρινὰς ἡλίου ὥρας, ἦδη τῆς ἡμέρας ἀποκλινοῦσης αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν ἔφη (Κωνσταντῖνος) ἐν αὐτῷ οὐρανῷ ὑπερκείμενον τοῦ ἡλίου σταυροῦ τῶν τρόπων ἐκ φωτὸς συνιστάμενον, γραφὴν τε αὐτῷ συνήφασι λέγουσαν τοῦτω νῖκα ὁ θάμβος δὲ... κρατήσῃ αὐτὸν τε και στρατιωτικὸν ἀπαν ὁ δὴ... συνειπετό τε και θεωρῶν ἐγένετο θαύματος» (B. Κων/τίνου I, 28). Εὐθὺς ὡς ὁ Χριστὸς ἀνέδειξε τὸν Κων/τίνον, κατὰ τὸν τρόπον ἀνθρωπίνως ἀνεξήγητον νικητὴν τοῦ τυραννικοῦ Χριστιανοδόχου Μαξιέντιου ἐξαφανισθέντος ἐντὸς τῶν σκοτεινῶν ὑδάτων τοῦ Τιβέρεως, παρὰ τὴν Μουλβίαν γέφυραν τῆς Ρώμης, ὁ Κων/τίνος ἀναγράφων ταπεινοφρόνως και εὐλαβῶς τὴν νίκην εἰς τὸν Χριστόν, τὸ μὲν διετάξεν, νὰ ἀναγραφῆ ἐπὶ τῆς πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀνεγερθείσης ἐν Ρώμῃ θριαμβευτικῆς ἀψίδος ὅτι «Θεῖα ἐπινεύσει ἐνίκησε τὸν Μαξιέντιον=ininstinctu divinitatis», τὸ δὲ συνυπέγραψεν ὡσεὶ ἐγγωμονῶν, ἐν Μιλάνῳ μετὰ τοῦ Λικίνιον (13 Ἰουνίου 313) τὸ εὐεργετικὸν διὰ τοὺς καταδιωκόμενους, ἐπὶ τρεῖς ὄλους αἰῶνας Χριστιανὸς διάταγμα τῆς ἀνεξιθρησκείας. Κατανικήσας ὁ Μ. Κων/τίνος και τὸν Λικίνιον ἐν Ἀδριανουπόλει και Χρυσοπόλει τῷ 324, ἀνεδεικνύετο Μονοκράτωρ ὀλοκλήρου τοῦ Ρωμ. Κράτους.

Ἡ πρώτη φροντίς τοῦ διὰ σημείων ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐλκυσθέντος εἰς τὸν Χριστιανισμόν Μ. Κων/τίνου ὡς Μονοκράτορος τοῦ τε ἀνατολικῷ και δυτικῷ Ρωμ. Κράτους ἦτο νὰ συγκαλέσῃ τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐν Νικαίᾳ (Μάιος 325), ἣτις θὰ ἐξησφάλιζε τὴν ποθητὴν ἐνότητα και ἐσωτερικὴν εἰρήνην και πρόδοτον τοῦ ἀπειλούμενου ὑπὸ τῶν Ἀρειανικῶν αἱρέσεων Χριστιανισμοῦ! Εὐθὺς δ' ἀμέσως, μετὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς ἀνεκτιμήτου ταύτης θρησκευτικῆς και ἔθνικῆς ἐνότητος, ἰδοὺ ὅτι ὁ Μ. Κων/τίνος, μὴ τυφωθεὶς ὑπὸ τῆς ἀφαστοῦ δυνάμεως και τοῦ μεγαλείου του, δὲν ἐγένετο ἐπιλήσιμων τοῦ παλαιοῦ τάματος, ἀλλὰ σπεύδει, πρὶν ἀκόμη ἀνιδρύσῃ τὴν νέαν πρωτεύουσάν του ἀπεράντων Κράτους του (11 Μαῖου 330) ἐπὶ τοῦ Βυζαντίου, νὰ ἐκπληρώσῃ πανευγνωμόμως τοῦτο μετὰ τῆς προσφιλεστάτης μητρὸς του.

4. Εὐσεβ. Βίος Κων/τίνου III, 25—40, Ρουφίνου Ἱστ. Ἐκκλ. X, 7, Μ. Ἀθανασίου: Ἐπιστολὴ πρὸς Μοναχοὺς περὶ Ἀρειανῶν.

(118—138), καὶ τοὺς βεβήλους εἰδωλικούς Ναοὺς ἐκρήμισε καὶ τὰ ἔρη τῶν ἀπορριμμάτων καὶ λίθων μετετόπισε καὶ ἐξήφάνισεν, καὶ τὸν Παναγίον καὶ Ζωοδόχον τοῦ Κυρίου Τάφον ἀπεκάλυψε καὶ περιλαμπρον ἐπ' αὐτοῦ τὸν ὀκταγωνικὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως ἀνήγειρεν, εἰς αἰώνιον τρόπαιον τῆς κατὰ τοῦ θανάτου νίκης τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Ἀρχηγοῦ τῆς Πίστεως ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίαςιν τῆς ὀγδοηκοντοῦτιδος Θεόφρονος Ἐλένης ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου τοῦ Σωτήρος, συνεπλήρωσεν ἢ εὐθύς, μετ' ὀλίγον ἀνακάλυψις καὶ τοῦ τρισμακαρίστου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, ἥτις ἐγένετο ὑπὸ τὰ ἐξῆς θαυμάσια περιστατικά κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἱστορικῶν Ρουφίνου⁵, Σωζομένου⁶, καὶ Νικηφ. Καλλίστου⁷.

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ζωοδόχου Τάφου ἀνευρεθέντων τῶν τριῶν Σταυρῶν καὶ ἀμφιβολίας ὑπαρχούσης τις ἐκ τῶν τριῶν σταυρῶν ἦτο ὁ τοῦ Σωτήρος, ὁ ἅγιος Μακάριος ὑπεκινήθη ὑπὸ τῆς πλήρους πίστεως Αὐγουστής Ἐλένης, ὅπως διὰ προσευχῆς ζητήσῃ σημεῖον παρὰ τοῦ Χριστοῦ. Τότε ὁ γηραιὸς Ἐπίσκοπος Μακάριος, θεία πάντως ἐμπνεύσει ἐντειλάμενος νὰ προσαγάγωσι πρὸ τῶν τριῶν σταυρῶν, ἐγγώριον τινα γραίαν γυναῖκα, χρονίως νοσοῦσαν καὶ τὰ λείψια πνέουσαν, τὴνδε προσήξατο μετ' ἐνθέρμων δακρῶν καὶ ζώσης πίστεως προσευχῆν:

«Σὺ Κύριε, ὁ καταξιώσας τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τῆς σωτηρίας τῶ σταυρικῶ πάθει τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ Σου καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐμπνεύσας τῇ καρδίᾳ τῆς δούλης σου τῆς Βασιλίσσης ἀναζητήσαι τὸ μακάριον Εὐλόιον, ἐν ᾧ ἡ σωτηρία ἢ ἡμετέρα ἀνητήθη, δεῖξον ἡμῖν ἐμφανῶς τις ἐκ τῶνδε τῶν τριῶν σταυρῶν, ἔστιν ὁ ὕψωθεις, πρὸς δόξαν σὺν καὶ τίνες οἱ πρὸς τιμωρίαν παγέντες τῶν ληστῶν. Ποίησον δέ, Κύριε, ἵνα εὐθύς, ὡς τὸ σωτήριο Εὐλόιον ἐγγίσῃ τῇ γυναίκε ταύτῃ, ἥτις ἡμιθανὴς κατάκειται, ἀνακληθῆ αὐτὴ ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν»⁸. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐνθους ὁ ἅγιος Μακάριος προσήγγιζεν ἕνα ἕκαστον ἀλληλοδιαδόχως τῶν τριῶν σταυρῶν, ἐπὶ τῆς ἡμιθανοῦς γυναικός, εἰς ἣν ἅμα ἀπετέθη, ἐπιτέλους, καὶ ὁ τοῦ ἀναστάντος Σωτήρος Σταυρός, παραχρῆμα ζωοποιηθεῖσα ἀνεπήδησε καὶ ἤλλετο σκιρτῶσα, ὡς ὁ ὑπὸ Πέτρου καὶ Ἰωάννου τῶν ἀγ. Ἀποστόλων ἰαθεὶς χωλός⁹. Τούτῳ τῶ σημείῳ ἀνακαλύψασα καὶ τὸν τίμιον τοῦ Σωτήρος Σταυρὸν ἢ μακαρία Ἐλένη τμήμα μὲν αὐτοῦ μετὰ καὶ τῶν σωτηριῶν ἡλῶν, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα υἱὸν τῆς Μ. Κων/τίνον¹⁰, τὸ δ' ὑπόλοιπον ἠσφαλίσατο ἐντὸς ἀργυρᾶς θήκης καὶ παρέδωκεν εἰς φύλαξιν τῶ ἁγίῳ Μακαρίῳ. Ὁ Μ. Κων/τίνος μετὰ μεγίστης καὶ ἀπεριγράπτου χαρᾶς ἀποδεχθεὶς τὰ σωτήρια ἔχνη, διέταξεν ἀμέσως τὴν ἀνέγερσιν μεγαλοπρεπῶν

ναῶν ἐπὶ τε τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων Τόπων, γράψας σχετικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων Μακάριον, ἐν ἣ ὑπεδείκνυε καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸν ρυθμὸν καὶ τὸν λεπτομερῆ διάκοσμον καὶ ἐντειλάμενος συγχρόνως τὰ δέοντα πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ Ἐπαρχον Δρακελλιανὸν καὶ τὰς ἄλλας τῆς Παλαιστίνης ἀρχάς¹¹. Ἡ μακαρία Ἐλένη, πλὴν τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου καὶ πολυσυνθέτου κτιριακοῦ συγκροτήματος τοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τοῦ Παναγίου Τάφου, ἐπεστάτησεν εἰς τὴν ἀνέγερσιν μεγαλοπρεπῶν Ναῶν τῇ ὑποδείξει τοῦ ἁγίου Μακαρίου, ὡς: α) ἐπὶ τοῦ τῆς Βηθλεὲμ Σπηλαίου, ἐνθα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐγεννήθη καὶ ἐσπαργανώθη β) ἐν τῇ τοῦ ὄρους Ἐλαιῶν Κορυφῇ, ἀφ' ἧς ἀνῆλθεν εἰς Οὐρανούς ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς γ) ἐν τῇ ἁγίᾳ Σιών, ἐνθα ἦσαν οἱ Μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων καὶ τὸ ἀνάγειν, ἐν ᾧ ὁ τε θεῖος Δεῖπνος καὶ Νιπτήρ ἐτετέλεθησαν καὶ τὸ πανάγιον τοῖς Ἀποστόλοις ἐπεφοίτησε Πνεῦμα, καὶ ὁ ἀδελφός τῶν Ἰακώβος πρῶτος κατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ Ἐπίσκοπος τῆς τῶν Ἱεροσολύμων Ἐκκλησίας δ) ἐν τῇ τοῦ Καϊάφα αὐλῇ εἰς τιμὴν Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου ε) ἐν Χεβρών ἐπὶ τοῦ διπλοῦ Σπηλαίου ἐνθα οἱ τῶν Πατριαρχῶν Τάφοι ς) ἐν Ναζαρέτ, ἐνθα ἀνετράφη ὁ Κύριος καὶ ἔζησεν ἢ ἁγία οἰκογένεια ζ) ἐν Θαβῶρ ὅπου ὑπερφυῶς μετεμορφώθη ἀποκαλύψας ἀμυδρῶς τὴν ἐπέκεινα μακαριότητα η) ἐπὶ τοῦ Καρμηλείου, ἐφ' οὗ ὁ πυρίπνοος Ἥλιος τὸν ζῶντα καὶ ἀληθῆ Θεὸν ἀπέδειξε θ) ἐν ταῖς ὄχθαις τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου τῆς Τριάδος ἀπεκαλύφθη τὸ Μυστήριον κατὰ τὸ θεῖον τοῦ Σωτήρος Βάπτισμα καὶ ι) παρὰ τῇ λίμνῃ τῆς Γεννησαρέτ, ἐνθα ὁ Κύριος περιπατῶν τὰ θεῖα αὐτοῦ ἐπετέλει θαύματα¹².

Τὸ ἐν τῇ κατακόμβῃ τῆς Νικομηδείας παλαιὸν αὐτῆς «τάμα» καὶ τὴν ὄντως ἀποστολικὴν καὶ παγ-χριστιανικὴν αὐτῆς ἀποστολὴν ἄξασα εἰς πέρας ἢ βαθυγήρως Βασιλομήτωρ καὶ Αὐγουστα Ἐλένη, δι' ὅλου τοῦ ἔτους 327 ὅπου ἠνάλωσεν ἐν τῇ ἁγίᾳ Πόλει, ἐπανῆλθε τὸ ἔαρ τοῦ 328, μέσῳ Ρώμης εἰς Κων/πολιν, ὅπου μόλις σχεδὸν φθάσασα, κατὰ μῆνα Αὐγουστον, ὑπέκυψεν εἰς τοὺς ἀναριθμήτους καὶ ἀπεριγράπτους κόπους, τὰς ταλαιπωρίας καὶ τὰς κακουχίας τῆς, ἃς ὑπέστη χείρουσα καὶ ἀγαλλιωμένη χάριν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀμωμῆτου Αὐτοῦ Πίστεως καὶ τῆς κοσμοσωτείρας Ἐκκλησίας καὶ ἐτελεύτησε τὸ 81ον ἄγουσα ἔτος, ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ πεφλημένου αὐτῆς υἱοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῶν προσφιλεστάτων Καισάρων ἐγγόνων τῆς. Ὁ δὲ Ἅγιος Μακάριος Ἱεροσολύμων, ὁ ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν ὑπερμάχων τοῦ συμβόλου τῆς Νικαίας αἴτιος καὶ ὑποκινητῆς καὶ ἀπάντων τῶν πρὸς αἰώνιαν δόξαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ γενομένων ἐν τῇ Ἀκροπόλει τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ αἰώνιος καὶ διαπρύσιος συνεχιστῆς τοῦ μηνύματος τοῦ Ἀγγέλου ὅτι «ἀνέστη ὄντως ὁ Κύριος» καὶ συνδέσας τὸ σептὸν ὄνομά του, ὁμοῦ μετὰ τῶν τιμῶν Ὀνομάτων

5. Σωκράτους Ἱστ. Ἐκκλ. I, 13, Θεοδωρήτου Ἱστ. Ἐκκλ. I, 18.

6. Ἱστορ. Ἐκκλ. X, 7—8.

7. II, 1.

8. VIII, 29.

9. Acta Sanctorum t. 9 σελ. 35.

10. Πράξ. 3, 2-8.

11. Κυρίλλου Κατηχ. 4, 10, 10, 19, 13, 4. S. Baumer, Kreuzerfindung ἐν H. Lietzmann ἐνθ' ἄνωγ.

12. Εὐσεβ. Βίος Κων/τίνου III, 25-40. Χρυσοστ. Παπαδοπούλου: Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων σ. 88.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν...».

Ἐξ αἰτίας τῶν συνεχιζομένων τελευταίων τρομερῶν σεισμῶν, τῶν παλιροιακῶν κυμάτων καὶ τῶν ἠφαιστειακῶν ἐκρήξεων, ὡς μετέδωκεν ὁ καθημερινὸς Τύπος, μετεβλήθη ὁ Χάρτης τῆς Νοτίου Χιλῆς. Νέα ὄρη, ἠφαιστεια, ποταμοί, λίμναι καὶ νησιδὲς ἐνεφανίσθησαν, ἐνῶ ἄλλαι ἐξηφανίσθησαν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Οὕτω τὰ «βιβλικὰ» καὶ «κοσμογονικά», ὡς ἐχαρακτηρίσθησαν, γεγονότα ταῦτα ὑπενθυμίζουσι τοὺς στίχους τοῦ 9^{ου} ψαλμοῦ: «Ἀναβαίνουσιν ὄρη καὶ καταβαίνουνσι πεδία... Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμει, ὁ ἀπτόμενος τῶν ὁρέων καὶ καπνίζονται» (στ. 8 καὶ 32).

Ἄς ἐδχηθῶμεν, ὅπως μὴ ἐπαναληφθῇ ἡ τρομερὰ αὐτὴ θεομηρία, καὶ ὅπως αὐτὴ δώσῃ ἀφορμὴν, ἵνα ἀνανήψωμεν καὶ συναισθανθῶμεν τὴν ἀδυναμίαν ἡμῶν ἐναντι τοῦ «Κυρίου Σαβαώθ», τοῦ «Κυρίου τῶν Δυνάμεων». Ἐπὶ πλέον ἂς ἐδχηθῶμεν, ὅπως ἢ ἐπὶ τοῖς σειμοῖς τούτοις ἐκδηλωθεῖσα παρχριστιανικὴ καὶ οἰκουμενικὴ ἀλληλεγγύη κατακαύσῃ πᾶσαν δυσχεραίνουσαν τὰς μεταξὺ τῶν ἔθνων σχέσεις ἀκαθάρτων καὶ ἐπιταχύνῃ τὴν εἰλικρινῆ μεταξὺ αὐτῶν συνεννόησιν καὶ συναδέλφωσιν.

Δύο σπουδαῖαι ἀποφάσεις.

Ὁρθότατα ὁ «Ἀθηναῖος» ἐν τῇ «Καθημερινῇ» ἐξαίρει δύο ἀποφάσεις, αἵτινες θὰ συντελέσουν εἰς

τῶν ἁγίων θεοστέπτων καὶ ἰσαποστόλων Βασιλέων Κων/τίνου καὶ Ἑλένης¹³, ἀρρήκτως πρὸς τὸν Τιμιον Σταυρὸν καὶ τὸν Ζωοδόχον Τάφον καὶ τὴν Ἀνάστασιν, τὰ ἐπίκεντρα καὶ τὰς βάσεις τῆς πίστεως καὶ σωτηρίας ἡμῶν, κ.βερνήσας ἐφ' ἑξ περιπού ἀκόμη ἔτη, τὴν Σιωνίτιδα Ἐκκλησίαν, ἀνεπαύθη προστεθεῖς εἰς τοὺς Ὁσίους καὶ Ὁμολογητὰς Ἱεράρχας, ἐν ἔτει 333, καταλείψας τὸν θρόνον τῷ ἁγίῳ Μαξίμῳ τῷ Ὁμολογητῇ. Ἐν τῷ Μαρτυρολογίῳ Βρασυλίου Ἐπισκόπου Σαραγώσσης σφίζεται τὸδε τὸ ἱαμβικόν, ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου Μακαρίου Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων, ἀγομένη ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας τῇ 10ῃ Μαρτίου.

«Purgatas Solymas Praesul curavit
ut aris ornaret Magni Principis alma Parens».

(Τὴν κάθαρσιν τῆς Ἱερουσαλήμ Ἀρχιερεὺς ἀπέδωκεν, ἵνα φοίνικι τοὺς βωμοὺς τοῦ Μεγάλου Πρίγκιπος ὁ πατὴρ κοσμήσῃ).

Ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας ὁ ἅγιος Μακάριος Ἱεροσολύμων συνορτάζεται ὁμοῦ μετὰ πάντων τῶν 318 Θεοφόρων πατέρων τῆς Ἀ' Οἴκου. Συνόδου, τῇ ἕκτῃ ἀπὸ τοῦ Πάσχα Κυριακῇ.

Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

Διευθυντὴς τῆς Ὁρθοδοξικῆς Ἰγηρεσίας τοῦ ΓΕΑ.

13. Εἰσεβίου Βίος Κων/τίνου ἐνθ' ἀνωτ. 52,35. A. Couret, La Palestine sous les Empereurs Grecs, Grenoble 1869 σ. 25 κ. ἑ.

τὴν διατήρησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν Ἀμερικῇ.

Ἡ πρώτη ἀπόφασις, ληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἑλληνοαμερικανοὺς ὀρθόδοξους ἱερεῖς, οἵτινες σπουδάζουσι εἰς τὴν ἐν Βοστώνῃ Θεολογικῇ Σχολῇ καὶ τῶν ὁποίων τὰ Ἑλληνικά εἶναι «τόσον σπασμένα καὶ ἐλλιπῆ, ὥστε μόνις κατορθῶνον νὰ κάμουν ἑλληριστὶ τὴν λειτουργίαν». Κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πατριαρχείου οὗτοι θὰ φοιτοῦν ἐπὶ τέσσαρα ἐξάμηνα εἰς τὴν περὶ νυμνον Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ἵνα ὀλοκληρωθῇ ἢ ὑπ' αὐτῶν γνώσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Παρομοίαι καὶ τιμῶσα τὰς παλαιὰς Ἀρσακειάδας εἶναι καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ «Ἰδρύματος Μαθητικῆς Προνοίας τῶν Ἀποφοίτων τοῦ Ἀρσακείου», αἵτινες ἀπεφάσισαν, ἵνα πτωχαὶ Ἑλλήνιδες τῆς Ἀμερικῆς «γίνωνται δεκταὶ εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Ἀρσακείου καὶ μένον ὡς οἰκότροφοὶ δωρεὰν εἰς τὸ ἴδρυμα, ὥστε νὰ μαθαίνουσι καλὰ ἑλληνικά.» Ἐποὶ τὰ παιδιὰ τοῦ διαρκῶς καὶ μοιραίως φθίνοντος Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς θὰ μαθαίνουσι τὴν γλῶσσαν τῶν μητέρων των... Σήμερον τὰ παιδιὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς διδάσκονται ἀπὸ Ἑλληνίδας, ποὺ ἐγεννήθησαν ἐκεῖ, τὰ ἑλληνικά, τὰ ὅποια ἐν τούτοις αὐταὶ αἱ ἴδιαι ὄμιλοσιν παρεφθαρμένα καὶ ἀνορθόγραφα, διότι δὲν τὰ ἔχον διδαχθῆναι.

Ἠράγματι! Ἀμφότεραι αἱ ἀποφάσεις ἔχουσι ὑψίστην σπουδαιότητα, διότι θὰ συντελέσουν εἰς τὴν ἀναβάπτισιν εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ ἑλληνορθόδοξου περιβάλλοντος τῶν Ἑλληνορθόδοξων ἱερέων καὶ πολλῶν ἑλληνίδων—μελλουσῶν μητέρων τῆς Ἀμερικῆς, δηλαδὴ τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων πρὸς προβολὴν οὐ μόνον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ τοῦ καθ' ὅλου ἑλληνορθόδοξου πνεύματος.

Ἡ πρώτη θέσις.

Τὸ κυκλοφορῆσαν «Παγκόσμιον Ἐκκλησιαστικὸν Λεξικόν» (Weltkirchenlexikon), ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Kirchentag, δύναται νὰ συντελέσῃ σημαντικῶς εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πνεύματος. Τοῦτο, συγκείμενον ἐκ 1750 σελίδων, παρέχει πληροφορίας καὶ εἰκόνας ἐκ τῆς ζωῆς πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τοιοῦτοτρόπως καλλιεργεῖ τὸ οἰκουμενικὸν καὶ διεκκλησιαστικὸν ἐνδιαφέρον.

Ἡ «Ἐκκλησία» μόνον θὰ ἠθέλε νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι οἱ σχόντες τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου τούτου θὰ ἐπρεπε νὰ ἀμερώσουν, κατ' ἀναλογίαν πρὸς ἄλλας μικροτέρας καὶ ἀσημάντους Ἐκκλησίας, περισσοτέρας σελίδας διὰ τὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ἣ διατηρεῖται ἀλώβητος ὁ πλοῦτος τῆς ἀρχαίας ἠνωμένης Ἐκκλησίας. Ἰνῆσία καλλιέργεια τοῦ οἰκουμενικοῦ πνεύματος θὰ γίνῃ μόνον, ὅταν ἀναγνωρισθῇ ἡ πρώτη θέσις εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Μόνον ἡ Ὁρθοδοξία.

Ἡ ἐκ Ῥόδου ἀπέλασις Ἰταλοῦ μηχανικοῦ, ὅστις

είναι μέλος τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ στέλεχος τῶν Οὐνιτῶν ἱπποτῶν τῆς Μάλτας, τιμᾶ τὰς ἀρχὰς Χωροφυλακῆς τῆς Ῥόδου.

Ὡς ἀνεγρόφη εἰς τὰς ἐφημερίδας, αἱ Ἀρχαὶ προέβησαν εἰς τὴν ἐνέργειαν ταύτην, διότι ἀπεκαλύφθη ἡ ἀντεθνικὴ δράσις τοῦ Ἰταλοῦ τούτου, ἐπιδιώκοντος τὴν ἰδρυσιν οὐνιτικοῦ τάγματος, ὅφ' ὃ θὰ ἐκρούπτετο διεθνῆς ὄργανισμός.

Εἶναι τόσον πολλοὶ αἱ ἐν Ἑλλάδι ξένοι προπαγάνδαι, αἵτινες ἐπιδιώκουν τὴν διάλυσιν τῆς θαυμαστῆς καὶ ἀξιοζηλεύτου θρησκευτικῆς ἐνότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὥστε εἶναι καιρὸς πλέον νὰ σταματήσῃ ἢ περαιτέρω ἐξάπλωσις των. Ἡ διατήρησις τῆς πνευματικῆς μας ἐνότητος δὲν εἶναι μόνον ἀναγκαῖα διὰ τὴν πρόοδον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν συνέχισιν τῆς ζωῆς τοῦ Ἔθνους μας, τοῦ ὁποίου ἡ ψυχὴ καὶ τὸ γνήσιον ἐγὼ του εἶναι μόνον ἡ Ὀρθοδοξία.

«Ὡμὴ ἐκδήλωσις αἰσθησιασμοῦ».

Εἶναι εὐχάριστον, ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῶν «μοντέρνων» χορῶν ἀνησυχοῦν πάντας τοὺς σοβαρῶς σκεπτομένους ἀνθρώπους. Οὐχὶ κληρικὸς ἢ θεολόγος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Σπ. Μελάς τονίζει, ὅτι «ὑπάρχει ὀλόκληρη τάξις ἐγκληματιῶν ἐδῶ στὴν πρωτεύουσα, στὴ Θεσσαλονικὴ καὶ ἄλλες πόλεις, ποὺ εἰχνοῦν καθημερινῶς στὸν Μολὼχ τῆς νεανικῆς σαρκὸς καινούργια θύματα. Ἡ μόνη πρωτοτυπία τῆς συνίσταται στὴ λεπτομέρεια, ὅτι ὁ χορὸς γίνεται πάθος» καὶ δύναται νὰ ὀδηγήσῃ «στὸ χειρότερο βούρκο, γιατί δὲν εἶναι πιά τέχνη, ἀλλὰ συνήθως, στὴν ἐποχὴ μας, ὁμὴ ἐκδήλωσις αἰσθησιασμοῦ».

Ἡ διαπίστωσις αὕτη τοῦ κ. Μελά ὑπενθυμίζει τοὺς λόγους τοῦ F. A. Faulkner, διδασκάλου τοῦ χοροῦ, ἰδιοκτήτου τῆς χορευτικῆς ἀκαδημίας τοῦ Los Angeles καὶ προέδρου τῆς «Ἐταιρείας διδασκάλου τοῦ χοροῦ τῆς ἀκτῆς τοῦ Εἰρηρικοῦ», ὅστις ἐτόνισεν, ὅτι «τὰ δύο τρίτα τῶν νεανίδων, αἵτινες διαφθείρονται, πίπτουν διὰ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ χοροῦ».

Ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω.

Πρὸ τινων ἡμερῶν ἐν τῷ «Ἰνστιτούτῳ Βυζαντινῶν Σπουδῶν» τοῦ Νταμπάρτον Ὁσονε τῆς Οὐάσιγγτων ἐγένετο Συνέδριον Βυζαντινολόγων πρὸς μελέτην τῶν περιορμάτων μᾶς μακροχρονίου ἐργασίας Ἀμερικανῶν Βυζαντινολόγων, ἀναφερομένης εἰς μνημεῖα βυζαντινῆς τέχνης τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ Συνέδριον τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγένετο καὶ προβολὴ εἰκόνων ἐξ ἀναπαραστάσεων εἰς φυσικοὺς χρωματισμούς, διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν οὐ μόνον ἀπέδειξε τὸ διὰ τὴν μελέτην τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης ἀξιοζητούμενον ἐνδιαφέρον τοῦ Ἀντικοῦ Κόσμου, ἀλλὰ καὶ ἔδωκεν εὐκαιρίαν πρὸς ἐξαρσιν τόσον τῆς μεγίστης αἰσθητικῆς τῆς ἀξίας, ὅσον καὶ τῶν πνευματικοῦ, μυσταγωγικοῦ καὶ ἀναγωγικοῦ χαρακτήρος αὐτῆς, ἀναγούσης τὴν ψυχὴν τῶν βιούντων ταύτην ἐκ τῶν

κάτω πρὸς τὰ ἄνω, ἐκ τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανόν.

Αἱ ὀλέθρια συνέπειαι.

Ὁρθῶς ὁ διακεκριμένος δημοσιογράφος καὶ συγγραφεὺς κ. Ψαθᾶς, ἐξετάσας διὰ σειρᾶς ἀρθρῶν τὸ ζήτημα τῶν ἐν Ἑλλάδι σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο φύλων, κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αἱ μεταξὺ αὐτῶν ἐλεύθεραι γενετήσιοι σχέσεις πλήττουν κυρίως κοινωνικῶς μόνον τὴν γυναῖκα καὶ ἀποβαίνουν εἰς βάρος αὐτῆς. Ὡς θὰ ἔλεγεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ ἐκκλησιαστικὸς πατήρ, «ἄνδρες οἱ νομοθετοῦντες καὶ κατὰ γυναικῶν ἢ νομοθεσία».

Ἄλλ' ἢ κατὰ πάντα ὀρθὴ αὕτη διαπίστωσις δὲν πρέπει τυχόν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αἱ ὀλέθρια συνέπειαι τῆς «σεξουαλικῆς ἐλευθερίας» ἔχουν κυρίως τὴν αἰτίαν των μόνον εἰς τὰς κοινωνικὰς συνθήκας τοῦ τόπου μας, ἀλλ' εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν φύσιν τῶν πρὸ ἢ ἐκτὸς τοῦ εὐτυχοῦς γάμου γενετήσιων σχέσεων. Αὗται εἶναι ἀπαράδεκτοι οὐ μόνον ὡς βιολογικὸς ἐκφυλισμός, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπόψεως ἀνθρωπιστικῆς καὶ κοινωνικῆς. Ὅθεν ἡ «σεξουαλικὴ ἐλευθερία» οὐ μόνον ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν οἰαδήποτε ἐτέρῳ χωρῶ, ἀποτελεῖ καιρῖον πλήγμα ἐναντίον τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ἀνδρὸς εἴτε γυναικὸς.

«Τὰ ὀψώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος».

Τὸ ἐν τῇ προηγουμένῃ παρατηρήσει διατυπωθὲν συμπέρασμα ἐνισχύεται τὰ μέγιστα ἐκ τῶν διαπιστώσεων, τὰς ὁποίας ἔκαμε προσφάτως ὁ ἀμερικανὸς εἰδικὸς ἐπιστήμων Sylvanus Duvall.

Συμφώνως πρὸς ταύτας, δημοσιευθεῖσας καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ «Εἰκόνες», ἡ γενετήσιος ἐλευθερία οὐδόλως ἀνταποκρίνεται εἰς βιολογικὴν ἀνάγκην, ἀλλ' ὀφείλεται κυρίως εἰς ψυχικὴν ἀνωμαλίαν.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἐλευθερία αὕτη οὐ μόνον μειώνει τὰς πιθανότητας τῆς συνάφειας ἐνὸς εὐτυχοῦς γάμου, ἀλλὰ ἔχει καὶ ποικίλας ἄλλας καταστρεπτικὰς συνέπειας, τινὲς τῶν ὁποίων εἶναι αἱ ἀφροδίσιαι μολύνσεις καὶ ἡ ἀκουσία ἐγκυμοσύνη. Ὡς διαπιστῶναι ὁ Duvall, «οἱ ἀφροδίσιαι μολύνσεις καὶ ἡ ἀθέλητη ἐγκυμοσύνη εἶναι πράγματα πολὺ συννηθέστερα ἀπ' ὅ,τι πιστεύεται. Παρ' ὅλες τὶς μεγάλας προόδους τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης, οἱ ἀφροδίσιαι μολύνσεις εἶναι ἡ δευτέρη σὲ ἔκταση κατηγορία ἀσθενείας στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες, καὶ ἡ σύφιλις ἀξιάγεται σταθερὰ τὰ τελευταῖα χρόνια... Εἶναι μεγάλος ὁ ἀριθμὸς τῶν παρανόμων παιδιῶν — πολὺ μεγαλύτερος ἀπὸ ἐκεῖνον, ποὺ εἶναι γνωστὸς ἐπισήμως. Στὴν Ἀμερικὴ ὑπολογίζεται, ὅτι γίνονται 1.000.000 ἀμβλώσεις κάθε χρόνον». Πραγματικῶς «τὰ ὀψώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος»!

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Ιερά Σύνοδος

'Αποστολική Διακονία. Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας ἀπεφάσισεν, ὅπως εἰς τὸν νεόκτιστον τετραώροφον «Οἶκον Φοιτητρίας» αὐτῆς ἐν Αἰγάλεω λειτουργήσῃ ἀπὸ 1ης 'Ιουλίου μέχρι 15ης 'Οκτωβρίου ἐ. ἔ. τμήμα θερινῆς περιόδου, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ γίνωνται δεκατὶ νεάνιδες προετοιμαζόμεναι διὰ τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις πασῶν τῶν 'Ανωτάτων Σχολῶν.

Σχετικὴ ἀνακοίνωσις δημοσιεύεται εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος φύλλου.

— Ἡ ὑπὸ τῆς 'Ιεράς Συνόδου συγκροτηθεῖσα 'Επιτροπὴ πρὸς καταρτισμὸν ἐνιαίων Κατηχητικῶν βοηθημάτων, συνεχίζουσα τὸ ἔργον της, ἐπεράτωσε τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων τῆς Β' καὶ Γ' σειρᾶς τοῦ 'Ανωτέρου, ὡς καὶ τῆς Α' τῶν ἐργαζομένων, ἅτινα καὶ ὑποβλήθηεν τῇ 'Ιερᾷ Συνόδῳ, ἔτι καὶ τῆς ἐγκρίσεως Αὐτῆς.

Κατὰ τὰς τελευταίας συνεδρίας, τὴν ἀνωτέρω 'Επιτροπὴν ἀπσχόλησαν αἱ δύο θεμελιώδεις προϋποθέσεις ἐπιτροπῆς τῆς Κατηχητικῆς προσπάθειας, ἥτοι τὸ θέμα τῶν 'Εποπτικῶν μέσων τῶν Κατηχ. Σχολείων (Εἰκόνες, μορφωτικαὶ ταινίαι κ.λ.π.), ὡς καὶ τὸ ζήτημα τοῦ καταρτισμοῦ καταλλήλων Κατηχητῶν.

Ἢδη ἀπεφασίσθη ἡ ὑπὸ τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας ἐκδοσις τοῦ «'Εγκολπίου τοῦ Κατηχητοῦ», ἐν τῷ ὁποίῳ εὐσυνόπτως θὰ ἐκτίθενται αἱ βασικαὶ ἀρχαί, ἐπὶ τῶν ὁποίων δέον ὅπως ἐρείδῃται τὸ 'Ορθόδοξον Κατηχητικὸν Σχολεῖον, καὶ θὰ παρέχωνται πᾶσαι αἱ ἀναγκαῖαι ὁδηγίαι διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ καρποφόρον λειτουργίαν τοῦ Κατηχ. Σχολείου.

— Κατὰ τὴν 26ν ἡμέραν μὴνός Μαΐου, ἑορτὴν τῆς 'Αναλήψεως τοῦ Κυρίου, παρεκάθησεν εἰς τὸ γεῦμα τοῦ Φοιτητικοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς 'Αποστ. Διακονίας ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χίου κ. Παντελεήμων, ὁ ὁποῖος, μετὰ τὴν συνεστίασιν, ὠμίλησεν εἰς τοὺς φοιτητὰς περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν θεολόγων ἐν τῇ συγχρόνῳ κοινωνίᾳ.

— Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας ἐκυκλοφόρησε βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Χριστιανισμὸς καὶ Οἰκογένεια» ὑπὸ Παν. Δημητροπούλου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐμπεριέχεται ὁ πρὸ Χριστοῦ οἰκογενειακὸς βίος καὶ ἐξαιρέται ἐν συνεχείᾳ ἡ προσφορά τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τὴν ἠθικὴν θεμελίωσιν τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου. Σελίδες 36. Τιμᾶται δρχ. 6.

'Αρχιεπισκοπὴ 'Αθηνῶν

Τῇ 15ῃ Μαΐου ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. Θεόκλητος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ πολλῶν 'Αρχιερέων, ἐτέλεσεν ἐν τῷ 'Ι. Ναῷ τῆς Μητροπόλεως τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνοῦ Παπαχρήστου.

— Τῇ 18ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός ὁ Μακαρ. 'Αρχιεπίσκοπος παρέστη εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Μητροπολίτου Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κ. 'Ιακώβου Σχιζα, τελεσθεῖσαν ἐν τῷ 'Ι. Μητροπολιτικῷ Ναῷ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου κ. Παντελεήμονος.

— Τῇ 20ῃ Μαΐου παρέστη ἐν τῷ 'Ι. Μητροπολιτικῷ Ναῷ εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Μητροπολίτου Τριφυλίας καὶ 'Ολυμπίας κ. Στεφάνου Ματακοῦλια, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. 'Ιακώβου.

— Τῇ 22ᾳ τοῦ αὐτοῦ μηνός ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ πολλῶν 'Αρχιερέων, ἐτέλεσεν ἐν τῷ 'Ι. Μητροπολιτικῷ Ναῷ τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Χρυσοστόμου Παπαγινατίου.

— Τῇ 25ῃ Μαΐου ἐτέλεσε ἐν τῷ 'Ι. Μητροπολιτικῷ Ναῷ 'Αθηνῶν, συμπαραστατούμενος καὶ ὑπὸ ἐτέρων 'Αρχιερέων, τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Μητροπολίτου Κασσανδρείας κ. Συνεσίου Βισβίν.

— Τῇ 27ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ πολλῶν 'Αρχιερέων, ἐτέλεσεν ἐν τῷ 'Ι. Ναῷ τῆς Μητροπόλεως τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Μητροπολίτου Παροναξίας κ. 'Επιφανίου Καλαφάτη.

— Τῇ 28ῃ Μαΐου ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν κ. Θεόκλητος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ πολλῶν 'Αρχιερέων, ἐτέλεσεν ἐν τῷ 'Ι. Ναῷ τῆς Μητροπόλεως τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Μητροπολίτου 'Ιερισσοῦ, 'Αγίου 'Ορους καὶ 'Αρδαμερίου κ. Παύλου Σοφοῦ.

— Τῇ ἐπομένῃ, 29ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος παρέστη εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Μητροπολίτου Λήμνου κ. Παντελεήμονος Μερτύρη, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου κ. Παντελεήμονος.

— Τῇ 19ῃ Μαΐου ὁ Μακαρ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. Θεόκλητος προήδρευσε συνεδρία τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῇ 23ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὁ Μακαρ. 'Αρχιεπίσκοπος προήδρευσε συνεδρία τῆς 'Επιτροπῆς Σχέσεων μετὰ τῶν Ξένων 'Εκκλησιῶν.

Αὐθημερὸν ἐδέχθη τὸν Πρεσβευτὴν τοῦ Λιβάνου, ἐν συνεχείᾳ δὲ προήδρευσε συνεδρία τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῇ 25ῃ Μαΐου ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος προήδρευσε συνεδριῶν τῶν Δ. Συμβουλίων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῇ 30ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός προήδρευσε συνεδρία τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου 'Επαγγελματικῆς Σχολῆς.

*

Ὁ Θεοφιλέστατος 'Επίσκοπος Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομος, κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Μάϊον ἐν Κυριακαῖς καὶ ἑορταῖς, ἐχοροστάτησεν, ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς ἱεροὺς ναοὺς τοῦ Πειραιῶς.

— Τῇ 1ῃ Μαΐου, ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Μακαριότητα τὸν 'Αρχιεπίσκοπον 'Αθηνῶν κ. Θεόκλητον, ὑπεδέχθη εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς τὸν ἐξ 'Αμερικῆς προερχόμενον Σεβασμιώτατον 'Αρχιεπίσκοπον 'Αμερικῆς κ. 'Ιακώβου, καὶ τὸν ἐκ τῶν Βοηθῶν αὐτοῦ 'Επισκόπων Θεοφιλέστατον 'Επίσκοπον Τροπαίου κ. Πολύεκτον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐξ 'Αμερικῆς ὁμογενεῖς, μεταβαίνοντας εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς προσκύνησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τοὺς αὐτοὺς καὶ αὐτὴς ὑπεδέχθη, τῇ 5ῃ Μαΐου, ἐπανακάμψαντας εἰς Πειραιᾶ ἐκ τοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν ταξιδίου αὐτῶν, παραστάντων κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην ὑποδοχὴν καὶ τῶν Θεοφιλεστάτων 'Επισκόπων Κερνίτσης κ. Χρυσοστόμου καὶ 'Αχαΐας κ. Παντελεήμονος.

— Τῇ 2ᾳ καὶ τῇ 24ῃ συνεργάσθη ἀρμοδίως μετὰ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κοινότητος τοῦ Περάματος διὰ τὴν διέυρυσιν τοῦ χώρου τοῦ Νεκροταφείου Περάματος καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἱδρυσιν ναοῦ.

— Τῇ 8ῃ παρηκολούθησεν ἐν τῷ Δημοτικῷ Θεάτρῳ Πειραιῶς τὴν ὑπὸ τοῦ Δήμου Πειραιῶς διοργανωθεῖσαν ἑορτὴν τῆς Μητέρας.

— Τῇ 9ῃ ἐπεσκέφθη τὸ 'Εκκλησιαστικὸν 'Ορφανοτροφεῖον Πειραιῶς «Ὁ 'Αγιος Σπυρίδων», ὀμιλήσας πρὸς τὰς τροφίμους αὐτοῦ, καὶ ἐπεθεώρησεν ἱεροὺς ναοὺς τοῦ Πειραιῶς.

— Τῇ 21ῃ ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον 'Αρχιεπίσκοπον 'Αθηνῶν κ. Θεόκλητον, παρηκολούθησε τὰς Γυμναστικὰς ἐπιδείξεις τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Γυμνασίων Πειραιῶς, γενομένας εἰς τὸ ἐν Ν. Φαλήρῳ γήπεδον τοῦ Καραϊσκάκη.

— Τῇ 29ῃ συνεργάσθη μετὰ τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς 'Ανεγέρσεως τοῦ ἐνοριακοῦ ἱεροῦ Ναοῦ Πειραιῶς 'Αγ. Εὐθυμίου Σάρδων πρὸς διευθέτησιν ἀνακυψάντων ζητημάτων μετὰ τοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς 'Επιτροπῆς.

*

Ὁ Θεοφιλέστατος 'Επίσκοπος Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος τῇ 30ῃ 'Απριλίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριώτατου εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ Διδακτηρίου τοῦ Α' Προτύπου Γυμνασίου ἄρρέων 'Αθηνῶν.

Κατὰ τὸν μῆνα Μάϊου ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

— Τῆ 6ῃ Μαΐου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Λέσχῃ τελετὴν τῆς ὑπὸ τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλείσης ἀπονομῆς διπλωμάτων τῶν Ἀποφοιτῶν ἀξ/κῶν νοσοκόμων τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς ἀδελφῶν.

— Τῆ 8ῃ Μαΐου ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν-Πετραλῶνων.

— Τῆ 15ῃ Μαΐου ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου ἐχειροτόνησεν εἰς διάκονον ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίας Φωτεινῆς Ν. Σμύρνης τὸν Χρῆστον Πρασσάν πτυχιούχον τῆς Θεολογίας.

— Τῆ αὐτῇ παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν τῷ Παρισσοῦ γενικῇ συνέλευσιν τῶν μελῶν τῆς ὀργανώσεως ἡθικῆς ἐξοπλισμοῦ τῆς νεότητος.

— Τῆ 16ῃ Μαΐου προέστη ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν-Πετραλῶνων τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας τοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος ἱερέως Βασιλείου Καλαμπόκη καὶ ὠμίλησεν ἐπικαίρως.

— Τῆ 18ῃ Μαΐου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

— Τῆ 21ῃ Μαΐου ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου, ἐχειροτόνησεν εἰς πρεσβύτερον ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγ. Κων/ίνου Ὁμοιοῖας τὸν Ἱεροδιάκονον Χρῆστον Πρασσάν πτυχιούχον τῆς Θεολογίας.

— Τῆ 22ῃ Μαΐου ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριωτάτον παρέστη εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Παμμεσηνιακῆς Ἐνώσεως Ἀθηνῶν γενομένην τελετὴν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Δικαίου (Παπαφλέσα) πρὸ τῆς εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἀρέως προτομῆς του καὶ ἐτέλεσε τὴν ἐπιμνημόσυτον δέησιν.

*

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων κατὰ τὸν μῆνα Μάϊου ἐλειτούργησε καὶ ἐκήρυξε τὸν Θεῖον λόγον εἰς διαφόρους Ἱ. Ναοὺς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

— Τῆ 2ῃ Μαΐου ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον προέστη τῆς ἐναρκτηρίου τελετῆς τοῦ Φροντιστηρίου Πνευματικῶν ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης καὶ ὠμίλησεν ἔκτενῶς πρὸς τοὺς προσελθόντας, ὅπως συμμετάσχουν εἰς αὐτὸ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν.

— Τῆ 7ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς παρέστη ἐκ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὰ παρουσίᾳ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ γεγόμενα ἐγκαίνια τοῦ Γενικοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομείου.

— Τῆ 8ῃ Μαΐου ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον παρέστη ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Δοξολογίας τῆς γενομένης ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς Παγκοσμίου ἡμέρας τῆς Μητέρας καὶ ὠμίλησε καταλλήλως κατ' αὐτὴν.

— Τῆ 9ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὴν κήρυξιν ὑπὸ τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλείσης τῆς ἐνάρξεως τοῦ 17ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Ὁδηγῶν καὶ γυναικῶν προσκόπων.

— Τῆ 11ῃ Μαΐου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς Γεῦμα δοθὲν ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου.

— Τῆ 15ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὸ τελεσθὲν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Παναγῆ Τσαλδάρη.

— Τῆ 16ῃ Μαΐου προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλησιαστ. Ἀσύλου Ἀγ. Ἀνδρέου Νέας Σμύρνης.

— Τῆ 22ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὸν ἑορτασμόν τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου τοῦ Νέου ἐπισκόπου Χριστιανοῦπόλεως, ὅστις ἐγένετο πρωταβουλία τῶν ἐνταῦθα Γορτυνίων.

— Τῆ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ ἐχειροτόνησε κατ' ἐντολὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς διάκονον τὸν ἐκλελεγμένον διὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν κ. Γεώργιον Καρνάμπουσαν.

— Τῆ 23ῃ Μαΐου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν δοθεῖσαν διδασίαν ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Θεοδωρακοπούλου περὶ τοῦ Πλάτωνος.

— Τῆ 25ῃ Μαΐου προήδρευσε τῆς Ἐφορείας τοῦ Ἐκκλησ. Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Τῆ 3ῃ παρ. μηνὸς ἀφίχθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν πεντακόσιοι προσκυνῆται ἐκ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενῶν, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου. Τοὺς ἐπισκέπτας ὑπεδέχθη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Ἰακώβου, ἀκολουθῶν δὲ ἡ σχηματισθεῖσα ποιμὴν μετέβη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ ὁποῖου ἐψάλλη Δοξολογία, χοροστατοῦντος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Δοξολογίας ἡ Α. Παναγιότης ἐδέχθη ἕνα ἕκαστον τῶν προσκυνητῶν καὶ διένειμε εἰς αὐτοὺς πασχαλινὰ φά. Ἐπηκολούθησε Λιτανεῖα διὰ τὴν θεμελίωσιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Μεγάρου ἐν τῷ τόπῳ, ἔνθα ἔκειτο τὸ παλαιὸν Πατριαρχεῖον, καθ' ἣν ὁ Παναγ. Οἰκουμ. Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος κατέθεσαν τὸν θεμέλιον λίθον.

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς

Προερχόμενος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλης ομάδος προσκυνητῶν ἐκ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενῶν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος. Τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον ὑπεδέχθησαν ἐν τῷ λιμένι τῶν Πειραιῶς ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Θουμακοῦ κ. Χρυσόστομος, Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος καὶ Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων. Ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν ἐξ Ἀμερικῆς ὁμογενῶν ἐτελέσθη ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Μητροπόλεως πανηγυρικὴ δοξολογία, καθ' ἣν παρέστησαν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος, οἱ Σεβ. Μητροπολίται Μαντινείας κ. Γερμανὸς, Ναυπακτίας κ. Δαμασκηνὸς καὶ οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Θουμακοῦ κ. Χρυσόστομος, Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος, Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων καὶ Τροπαίου κ. Πολύευκτος. Μεταξὺ τῶν προσκαθημένων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἀνηλλάγησαν θερμὰ προσφωνήσεις. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Δοξολογίας ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος μετέβη εἰς τὸ Μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου, ἔνθα κατέθεσε στέφανον.

Τὴν Κυριακὴν 8ην Μαΐου ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος ἐτέλεσε τὴν θεῖαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ καὶ ὠμίλησεν πρὸς τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καρθαγένης κ. Παρθένιος κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον ἐπεσκέφθη τὴν Καζαμπλάκαν, ἐπιληφθεὶς διαφόρων ζητημάτων τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς παροικίας καὶ ἰδίᾳ τοῦ ζητήματος τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν πληγέντων ὑπὸ τῶν σεισμῶν ἐν Ἀγὰδιρ Ἑλλάδος. Ἐν συνεχείᾳ ἐπεσκέφη τὴν κοινότητα Φέζ, ἔνθα ἐπερατώθη ἡ ἀνοικοδομησις τοῦ Ἱ. Ναοῦ, καὶ τὰς Κοινότητας Μεινὲς καὶ Μαρακές.

— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Εἰρηνουπόλεως κ. Νικόλαος ἐχειροτόνησε εἰς Καμπάλαν Οὐγκάντας εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ διακόνου τοὺς Εἰρηναῖον Μαγκίμπι, Κύριλλον Κάζουλε, Ματθαῖον Μουλάμουλα, Ἀθανάσιον Ἀτίμ, Ἰακώβου Ὁμβάκοβ καὶ Ἰωακείμ Φεάλε. Ἀπαντες οἱ χειροτονηθέντες προέρχονται ἐκ τοῦ ἐν Οὐγκάντα γηγενοῦς Ὀρθόδοξου ποιμνίου.

— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κ. Ἀφρικῆς κ. Κυπριανὸς ἐτέλεσε κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῆς Κοιμ. Θεοτόκου ἐν Οὐζουμπούρα. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ σημειοῦται, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος καθηγιάσθησαν καὶ ἕτεροι τρεῖς Ναοί, ἧτοι ἐν Ἐλισσάβετβιλ, ἐν Μπούνια καὶ ἐν Στάνλεϋβιλ. Ἐξ ἄλλου κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος παρελήφθησαν ὑπὸ τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν Ζάντοβιλ, Κολουένης καὶ Πουλις οἰκόπεδα πρὸς ἀνεγερσιν Ἱ. Ναῶν, ἀνεγνωρίσθη καὶ ἤδη λειτουργεῖ εἰς Ἐλισσάβετβιλ Ἑλληνικὴ Σχολή, ἐν Μπούνια ἡμιγυμνάσιον, ἰδρῦθη δὲ ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Μητροπόλεως Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἀφώρισε τὸν πρῶν πρωθιερέα καὶ καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας

του Λένινγκραντ Άλέξανδρον Όσιπώφ, τόν πρώην πρωθιερέα Νικόλαον Σπάσκν, τόν πρώην ιερέα Παύλον Νταμάνσκν και άλλους κληρικούς και λαϊκούς, οι όποιοι δημοσίως έβλασφήμησαν τό όνομα του Θεού.

Ός γνωστόν, ό καθηγητής Όσιπώφ έδημοσίευσε εις τήν «Πράβδα» τής Μόσχας τήν 6 Δεκεμβρίου 1959 έπιστολήν, εις τήν όποιαν έκηρύχθη ύπέρ τής άθείας, ισχυριζόμενος ότι «είναι στεργώς πεπεισμένος ότι δέν υπάρχει ούτε θεός ούτε πνευματική ζωή πέραν του τάφου». Τήν δε 20 Δεκεμβρίου 1959 ή έφημερίς τής Μόσχας «Ιζβέστια» έδημοσίευσε μακροσκελή συνέντευξίν του, διά νά ύπογραμμίση προπαγανδιστικώς τήν «σοβαρότητα» και τήν «σημασίαν» τής μεταπτώσεως του Όσιπώφ εις τήν άθειαν.

— Τήν 13 Ιανουαρίου 1960 άπεβίωσεν εις ήλικίαν 72 ετών ό Άρχιεπίσκοπος Μοζζάισκ Μακάριος.

—Εις συνέντευξίν των πρós τό περιοδικόν του Πατριαρχείου Μόσχας, Γερμανοί τινές πάστορες οι όποιοι έπεσκέφθησαν τήν Ρωσικήν Έκκλησίαν, ώμίλησαν περί τής διαπιστώσεώς των, ότι έν Ρωσία έκκλησιάζονται και οι νέοι, οι όποιοι μέτεχον ένεργώς τής έκκλησιαστικής ζωής.

—Εις έπιστολήν του πρós τό περιοδικόν του Πατριαρχείου Μόσχας, ό Λουθηρανός πάστωρ τής Δανίας Γιόχανσεν γράφει ότι οι καθηγηταί των Θεολογικών Άκαδημιών τής Ρωσίας άποδίδουν μεγαλυτέραν σημασίαν εις τήν Πατρολογίαν και τήν Ιστορίαν τής άρχαίας Έκκλησίας άπό τās Θεολογικές Σχολάς τής Δύσεως και ότι έκει υπάρχουν πολύ στενώτεροι σχέσεις μεταξύ των Θεολογικών Σχολών και τής Έκκλησίας ή εις τήν Δύσιν. Οι φοιτηταί των ρωσικών Θεολογικών Άκαδημιών διδάσκονται περισσότερο των δυτικών συναδέλφων των νά προσεύχονται και νά κηρύττουν. Περαιτέρω ό πάστωρ Γιόχανσεν γράφει ότι του ώμολόγησεν ή κυρία Ντουμπροβίνα, αντιπρόεδρος του Συλλόγου πρós διάδοσιν των πολιτικών και έπιστημονικών γνώσεων, ότι ένετέθη ή αντίθρησκευτική προπαγάνδα. Όυτος προσθέτει εις τήν έπιστολήν του, ότι ή αντίθρησκευτική προπαγάνδα δέν φοβίζει τους Ρώσους ιερείς.

—Τό περιοδικόν του Πατριαρχείου Μόσχας (τεύχος 1 του Ιανουαρίου 1960) θεωρεί τήν παρουσίαν παρατηρητών τής Ρωσικής Όρθοδόξου Έκκλησίας εις τό Συνέδριον τής Ρόδου τής Κεντρικής Έπιτροπής του Παγκοσμίου Συμβουλίου Έκκλησιών «ώς άπαρχήν όλοκληρου σειρας παρομοίων πρωτοβουλιών».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τήν 22αν Μαΐου έ. έ. ό Γιουγκοσλαβικός τύπος άνέγραψε τήν ειδήσιν ότι ό στρατάρχης Τίτο άπένειμεν εις τήν Αύτου Άγιότητα τόν Πατριάρχην Σερβίας κ. Γερμανόν τό παράσημον τής Γιουγκοσλαβικής Σημαίας α' Τάξεως διά τās ύπηρεσίας, τās όποιās προσέφερεν εις τήν άνάπτυξιν και σύσφιγξιν τής φιλειρηνικής συνεργασίας και των φιλικών σχέσεων μεταξύ τής Γιουγκοσλαβίας και των άλλων χωρών.

—Εις τό πέμπτον Συνέδριον του Σοσιαλιστικού Συνδέσμου τής Γιουγκοσλαβίας, τό όποιον συνεκλήθη εις Βελιγράδιον άπό 17 έως 22 Άπριλίου 1960, ώμίλησε και ό Πρόεδρος του Συλλόγου Όρθοδόξων Ιερέων Γιουγκοσλαβίας πρωθιερεύς Μίλαν Σμίλιανιτς, είπών μεταξύ άλλων τά εξής: «Μέ ίκανοποίησιν διαπιστώνομεν ότι μέ τās λαϊκάς μας άρχάς και τήν μεγάλην κοινωνικοπολιτικήν όργανωσιν του Σοσιαλιστικού Συνδέσμου συνεργάζονται και ή ήγεσία τής Σερβικής Όρθοδόξου Έκκλησίας, όλοι οι όρθόδοξοι ιερείς και οι πιστοί. Συνεργάζομεθα διότι, καθ' ό ειπεν εις άνώτατος άξιωματούχος τής Έκκλησίας μας, ό σοσιαλισμός ίσταται έγγύτερον του Χριστιανισμού άπό τόν καπιταλισμόν».

—Τό Ίδρυμα προστάσις και Μελέτης των Ιστορικών Μνημείων τής Σερβίας έθεσεν ύπό τήν προστασίαν του άνω των 170 μνημείων τής Σερβικής Όρθοδόξου Έκκλησίας (μονάς, ναούς κλπ.) Τουτου έδαπάνησε μέχρι του τέλους του 1959 διά τήν έπισκευήν και διατήρησιν των μνημείων αυτών άνω των 130 εκατομμυρίων δηναρίων.

Έκτός τούτου τό ως άνω Ίδρυμα ύπέβαλεν εις τās άρμοδίας έκκλησιαστικάς άρχάς συγκεκριμένας προτάσεις περί ίδρύσεως εις τινας μονάς (ιδίως γυναικείας) εργαστηρίων διατηρήσεως και έπαναβιβλιοδετήσεως των παλαιών εκκλησιαστικών βιβλίων. Πρós τόν σκοπόν τούτον τό Ίδρυμα προσε-

φέρθη νά θέσθ εις τήν διάθεσιν των μονών τά άναγκαία μηχανήματα και τεχνίτας διά τήν εκπαίδευσιν των μοναζουσών.

— Πολλοί έπισκοποι τής Σερβικής Έκκλησίας έχουν πλάστας χηρευούσας ένορίας. Όυτω, διά νά άναφερθή έν παράδειγμα, ή έπισκοπή Γκορνοκαρλοβίκου έχει μόνον 22 έν ένεργεία ιερείς εις 150 ένορίας.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Άπό 19-24 Άπριλίου συήλθεν έν Ρώμη διεθνές συνέδριον Ρωμαιοκαθολικών Νεανίδων, τό όποιον διοργανώθη ύπό τής «Παγκοσμίου Όμοσπονδίας Καθολικών Νεανίδων» («Fédération Mondiale des Jeunes Femmines Catholiques»), ήτις άριθμεί περί τά δέκα εκατομμύρια μελών. Τό κύριον θέμα του συνεδρίου ήτο «Η νέα και ή εργασία».

—Έν Βιέννη έγένετο συνέλευσις φοιτητών ύπό τήν έποπτείαν τής Ρωμαιοκαθολικής Όργανώσεως «Pax Romana». Οι φοιτηταί προήρχοντο έξ Ευρώπης, Ήνωμένων Πολιτειών, Χιλής και Κορέας. Τό θέμα τής συνελεύσεως ήτο «Ό βόλος των διανοουμένων εις τήν σύγχρονον ζωήν».

—Άπό 25-27 Άπριλίου συήλθεν εις γενικήν συνέλευσιν ή Ρωμαιοκαθολική Ίεραρχία τής Γαλλίας.

—Υπό του Σάρλ Τέμερσον έξεδόθη ή «Ιστορία των γαλλικών Καθολικών Ιεραποστολών», εις τήν όποιαν ό συγγραφεύς εξιστορεί τήν εξέλιξιν των Ιεραποστολών τής Γαλλίας άπό του 17ου αιώνος μέχρι σήμερα.

—Τή 8η Μαΐου ό Πάπας Ιωάννης ΚΓ' έν τή Βασιλική του Άγίου Πέτρου έχειροτόνησε 13 έπισκόπους, έξ ών οι 6 είναι άφρικανοί, 1 εκ Μαδαγασκάρης, 1 Ιάπων, 5 Ευρωπαίοι Ιεραπόστολοι και 1 Αυστραλός.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΟΙΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ

Άγ. Βαρβάρα-Αιγάλεω
Τηλ. 581-520

ΟΙΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ

ΘΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Άπό τής 1ης Ιουλίου και μέχρι τής 15ης Όκτωβρίου έ. έ. θα λειτουργήσθ εις τόν νεόκτιστον τετραώροφον «Όικον Φοιτητριάς» τής Άποστολικής Διακονίας (παρά τήν Άγ. Βαρβάραν-Αιγάλεω) τμήμα θερινής περιόδου, εις τό όποιον θα γίνωσι δεκταί νεάνιδες προετοιμαζόμεναι διά τās εισιτηρίους εξετάσεις πασών των Άνωτάτων Σχολών.

Η οικογενειακή θαλπωρή του Ίδρύματος, ή αριτιότης των εγκαταστάσεων αυτοϋ, τό υγιεινόν τής τοποθεσίας και ή παρεχομένη έπαρκής και έπιμελημένη τροφή θα ύποβοηθήσουν άσφαλώς τās ύποψηφίας κατά τούς μήνας τής προπαρασκευής των διά τās εξετάσεις των.

Η καθημερινή μετάβασις άπό του Ίδρύματος εις τό Πανεπιστήμιον και ή έπιστροφή θα γίνεται δι' αυτοκινήτων τής Άποστολικής Διακονίας.

Διά τροφεΐα, δαπάνας διαμονής και μεταφορās δρχ. 800 μηνιαίως.

Αιτήσεις δεκταί μέχρι τής 15ης Ιουλίου εις τά Γραφεία τής Άποστολικής Διακονίας (όδος Ιωάν. Γενναδίου 14 - Ίερά Μονή Πετράκη, Τηλέφ. 581.520 και 72.112), όπου και παρέχεται πάσα συμπληρωματική πληροφορία.

Έν Αθήναις τή 25η Μαΐου 1960

(Έκ τής Γεν. Διευθύνσεως)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 § 1 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ταξιαρχῶν Θεσσαλονίκης, ἵνα υποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 28ῃ Ἀπριλίου 1960

† Ὁ Θεσσαλονικῆς Παντελεήμων

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίου Δημήτριος, Σκουρτοῦς Ξηρομέρου, 2) Ἁγίου Κωνσταντίνου, Μαλατείκων Βάλτου, 3) Παμμέγιστοι Ταξιάρχαι, Ἀγραμπέλων Ξηρομέρου, 4) Ἁγίου Δημήτριος, Λαμπιρίου Τριχωνίδος καὶ 5) Ἁγίου Γεωργίου Χουνίστης Μεσολογγίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησία» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 30ῃ Ἀπριλίου 1960

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Ἱερόθεος

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων ἐφημερίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῶν χωρίων: 1) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, Δολιανῶν, 2) Ἁγ. Ἀποστόλου, Τυφλοσελίου, 3) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, Λαφίνης καὶ 4) Προφήτου Ἡλιοῦ, Κορομηλιάς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ τῶν Α.Ν. 536/45 καὶ 540/45 ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικά.

Ἐν Τρικάλοις τῇ 16ῃ Μαΐου 1960

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονύσιος

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίου Κωνσταντίνου - Ἐλευθεροχωρίου καὶ 2) Ἁγίας Ἀναστασίας Ἀμαράντου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 47 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200/40 Α. Ν. «Περὶ Ἱερῶν ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ τῶν Α. Ν. 536/45 καὶ 540/45 ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικά.

Ἐν Τρικάλοις τῇ 16ῃ Μαΐου 1960

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονύσιος

Ἱερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Α. Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων», ὡς αὐταὶ ἐτροποποιήθησαν μεταγενεστέρως, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ

χωρίου Βασιλικάδες τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18ῃ Μαΐου 1960

† Ὁ Κεφαλληνίας Ἱερόθεος

Ἱερά Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» Νόμου 2200/40, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι μίαν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱ. Ναῶν: 1) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Κηφισιάς καὶ 2) Ἁγίου Δημητρίου Ἀσπροπύργου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, πρὸς ἀνακήρυξιν των ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 25ῃ Μαΐου 1960

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰάκωβος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Κλητήριον Ἐπίκριμα

Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον Γερμανὸν Κεφαλᾶν
Κληρικὸν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι, ὅπως, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας, ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ἀπολογηθῆς ἐπὶ κατηγοριῶν, δι' ἃς ἐνηργήθησαν ἐνορκὶ ἀνακρίσεις.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 20ῃ Μαΐου 1960

† Ὁ Ἀνακριτῆς

† Ὁ Ταλαντίου Στέφανος

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Βεροῖας καὶ Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, «Ἡ ζωὴ εἶναι τὸ καθῆκον».

Βασιλείου Ἰωαννίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ ἐν Ρόδῳ Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (19 - 28 Αὐγούστου 1959), (συνέχεια).

Θεοφ. Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ κ. Χρυσοστόμου, Ὁ Προσκοπισμὸς ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἠθικῇ.

Κωνσταντίνου Δ. Καλοκύρη, Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ οὐσία τῆς Ὁρθοδόξου Ἀγιογραφίας (Ζ').

Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου, Οἱ Πρόμαχοι τοῦ συμβόλου τῆς Νικαίας.

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικά Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, Ἰασιῶ 1.